Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ оқшоми

Ўзбекистон Компартияси Тошкент шаҳар комитети ва халқ депутатлари шаҳар Советининг органи

Газета 1966 йил 1 июлдан чиқа бошлаган. № 259 (7. 348) 1990 йил 13 ноябрь, сешанба. Баҳоси 3 тийин.

ЯНА ҒОЛИБ ЧИҚИШДИ

⊙ ССЖИ Кимё ва нефтни қайта ишлаш саноати вазирлиги ҳайъати билан тармоқ касаба уюшмаси Марказий Комитети тармоқ ходимлари Бутуниттифоқ мусобақасининг учинчи квартал якунларига кўра, биринчи ўринни ҳамда кўчма Қизил байроқни «Ўзбитхим» ишлаб чиқариш бирлашмасига берди.

Тошкентлик кимёгарлар мукофот топширилишини кутишларига тўғри келмайди. Чунки байроқ бутун йил давомида уларнинг ўзларида эди. Бирлашма жамоаси декабрь ойининг ўрталаридаёқ йиллик топшириқ бажарилганлиги тўғрисида маълумотнома бериш ниятида, деб хабар қилади ЎзТАГ мухбири.

Уй-жой қурилиши — «Оқшом» назоратида

ДИЛДАН РАҲМАТ АЙТИШАДИ

ШАҲРИМИЗНИНГ Фарҳод кўчасида 124 оилага мўлжалланган 16 қаватли бино қад кўтарди. Уни бунёд этишда Тошкент қурилиш Бош бошқармасига қарашли 75 ва 20-қурилиш бошқармаларининг жамоалари фаол қатнашмоқдалар.

— Бинони келгуси йилнинг ўрталарида фойдаланишга топширишимиз керак, — дейди бригада бошлиғи В. П. Ситась, — Агар бизни қийнаётган баъзи муаммолар бўлмаганида балки уни муддатидан илгарироқ ҳам қуриб битказишимиз мумкин эди.

Қурувчилар материал танқислигидан шикоят қила кетишди. «Кўпинча кунларимиз ана шу етишмовчилик туфайли бекор ўтади», дейишади улар.

Лекин қидирган имкон топади, деган сўзни ҳам бунёдкорлар бир зум унутишмайди. Улар имкон излашади. Мана шу ҳаракат ва изланувчанлик туфайли ойлик режалар мунтазам бажариб келинмоқда.

Бинонинг биринчи қавати турли дўконлар ва маиший хизмат хоналарига мўлжалланган. Бу албатта кўчиб келган оилалар учун қулайлик яратади. Улар эҳтиёжи учун зарур бўлган маҳсулот ва майда-чуйда буюмларни шу ернинг ўзидан харид қилиш имконига эга бўладилар.

В. П. Ситась билан суҳбатимизни давом эттирамиз. У узоқ йиллардан бери қурилишда ишлар экан.

— Мен аслида қурилишга Тошкент зилзиласи туфайли келиб қолганман. Шундан бери қанча биноларни бунёд этишда қатнашдим. Ҳар гал тайёр уйлар фойдаланишга топширилганида дилдан қувонаман. Уларда истиқомат қилувчиларни бошпана билан таъминланишида ҳиссам борлигидан фахрланаман, — дейди у.

Бетончи И. Ражабов, уста Д. Петров, тикловчи У. Худойназаровларнинг миллати ҳар хил. Лекин уларни дўстлаштирган, бирлаштирган ҳам мана шу меҳнат бўлди. Улар бунёдкорлик касбини эъзозлаб қўлни-қўлга беришди, бир маслак йўлида хизмат қилишяпти. Ҳамкасблари баъзан ҳазиллашиб, йигитларни «уч паҳлавон» деб аташади.

Қурилишда, айниқса, баланд қаватли биноларни бунёд этишда кран машинистининг хизмати катта. Шу нуқтаи назардан қараганда 1-механизациялашган бошқармаси кранчиси А. В. Куропаткиннинг меҳнатини бошқаларники билан таққослаш қийин. Лекин у ҳеч қачон нолимайди. Барча ишларни аъло даражада бажаради.

Орадан кўп вақт ўтмайди. Сиз суратда кўриб турган замонавий бино фойдаланишга топширилади. Ўшанда бу ерда истиқомат қиладиган бахтиёр оилалар қўли гул қурувчилар чапда — бригада етакчиси В. П. Ситась, машинист А. В. Куропаткин (юқорида) ва бетончи И. Ражабов (чапдан), уста Д. Петров ва бетончи У. Худойназаровларга дилдан раҳмат айтишади.

М. ОРИПОВ.

Х. Мирзакаримов суратлари.

ЎЗБЕКИСТОН ШИФОКОРЛАРИНИНГ I ҚУРУЛТОЙИ ҚАТНАШЧИЛАРИГА

Инсон саломатлигини ҳимоя этиш борасида жонбозлик билан, меҳнат қилаётган жумҳуриятимизнинг барча тиббиёт ходимларини, анжуман делегатлари ва азиз меҳмонларни Ўзбекистон шифокорларининг I қурултойи билан самимий табриклайман.

Инсон зоти борки, муқаддас касб эгаси — шифокорга доимо нажот кўзи билан термулади, уни ўзининг ҳамдарди ва ҳамшираси деб билади. Шу маънода, шифокор нainки айрим кишилар, балки буткул жамият саломатлиги учун масъул бўлган касб эгасидир.

Биз учун элимизнинг, халқимизнинг эгнини бут, дастурхонини тўкин ва айниқса, ҳар бир фарзандини соғлом, бардам, бақувват кўришдан ҳам олийроқ ният йўқ.

Биз яхши тушунамизки, бундай олийжаноб мақсадларни ҳал этишда тиббиёт ходимларига моддий-техникавий, ижтимоий ва маиший жиҳатдан биз катта ёрдам беришимиз лозим, меҳнатингизни муносиб баҳолай олмоғимиз керак.

Бу ишда биз ўзимизни доимо қарздор ҳисоблаймиз. Шу йўналишларда биз катта-катта муаммоларни ҳал этишимиз зарур.

Узоқ йиллар кўр-кўрона, итоат билан, мутеларча давом этган қатор «интилиш»ларимиз халқимиз соғлиғига катта зиён етказди, ҳаттоки келажак наслларимиз саломатлигини ҳам хавф остига қўйди. Мана шу мудҳиш хатоларни бартараф этиш, буткул йўналишлар халқ ва ҳар бир кишининг соғлиғи, саломатлиги учун астойдил курашиш барчамизнинг виждоний бурчимиздир. Бу йўналишда изчил сиёсат олиб боришни жумҳурият Президенти сифатида шахсан мен ҳам ўзимнинг бурчим деб биламан.

Афсуски, ҳозирги вақтда тиббий ёрдамнинг савияси хаста дилларнинг эҳтиёжидан анча орқада қолмоқда. Бу — аҳолига тиббий ёрдам кўрсатиш соҳасида кескин ўзгаришларга эришишни тақозо этади.

Биз фақат ўзимизнинггина, замондошнинггина эмас, айни вақтда, келажак наслларнинг саломатлигини ҳам айнан шу кунларда ўйлашимиз зарур. Бунинг учун хотин-қизларимизнинг иш ва турмуш шароитларини яхшилаш, уларга кўрсатилаётган тиббий ёрдам савиясини юксалтиришга алоҳида аҳамият беришимиз керак.

Меҳрга зор қариялар, етим-есирлар, жисман ногирон кишиларнинг бошини силашимиз лозим, токи уларнинг кемтик кўнгилларидаги барча гинаю кудуратлар унут бўлсин, улар ҳам ўзларини ҳамма қатори керакли ва эъзозли одамлар дея ҳис эта олсинлар. Меҳр-шафқат ҳам тиббиётдан кам бўлмаган равишдаги олий муолажадир.

Оролбўйида истиқомат этаётган юз минглаб одамларнинг ночор аҳволи юрагимизда тугун бўлиб турибди — тарих ва келажак уларга зудлик билан ёрдам беришни талаб этмоқда.

Қилинажак ишларимиз жуда кўп ва жуда оғир. Аммо, имоним комилки, жумҳуриятимиз шифокорлари, барча тиббиёт ходимлари, олиму-уламолари халқ ишончини оқлаб, буюк алломалар ва устозлар мададига суяниб, уларнинг илғор анъаналарини давом эттириб, зиммаларидаги вазифаларни шараф билан адо этадилар.

Сизларни, сизларнинг тимсолингизда жумҳуриятимизнинг барча шифокорларини яна бир бор самимий қутлайман. Барчангизга омад тилайман. Савобли ишларингизда толе ёр бўлсин, азиз дўстлар.

Ўзбекистон Совет Социалистик Жумҳурияти Президенти И. КАРИМОВ.

САЛОМАТЛИК ПОСБОНЛАРИ АНЖУМАНИ

Ўзбекистон шифокорларининг 12 ноябрь куни Тошкентда ўз ишини бошлаган биринчи съезди соғлиқни сақлаш, бозор иқтисодиёти шароитида иш юритишнинг долзарб муаммоларига, жумҳуриятимизда сиҳат-саломатликни муҳофаза қилиш истиқболларига бағишланган. Анжуманга жумҳуриятимизнинг вилоятлари, шаҳар ва қишлоқларидан 750 нафардан кўпроқ шифокор, мамлакатимизнинг бошқа минтақаларидан кўпгина меҳмонлар келди.

Ўзбекистон ССЖ Президенти, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи котиби И. А. Каримов съезд қатнашчиларига табрикнома йўллади. Табрикномани Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг котиби Ж. Ҳ. Ҳамидов ўқиб эшиттирди.

Ўзбекистон ССЖ соғлиқни сақлаш вазири С. М. Баҳромов «Ўзбекистон ССЖда соғлиқни сақлаш ва уни ривожлантириш йўллари» мавзуида маъруза қилди.

Маърузада ва сўзга чиққан кишиларнинг нутқларида таъкидланганидек, жумҳурият соғлиқни сақлаш соҳасида, айниқса кейинги йилларда ижобий силжишлар бўлганлигини сезмаслик мумкин эмас. Ўзбекистон ССЖ Президентининг фармонлари, жумҳурият ҳукуматининг қарорлари туфайли оналик ва болаликни муҳофаза этиш, уруш ва меҳнат ветеранларига ёрдам кўрсатишни яхшилашга доир аниқ-равшан чора-тадбирлар кўрилди. Тиббий ёрдам кўрсатишни ташкил этишнинг янги шакл ва усулларини жорий этиш, соғлом турмуш тарзини тарғиб қилиш самарадорлигини ошириш юзасидан иш олиб борилмоқда, санитария-гигиена ва юқумли касалликларга қарши тадбирлар амалга оширилмоқда.

Айни вақтда, деб таъкидлашди нотиқлар, тармоқда йиллар давомида тўпланиб қолган кўпгина ўткир муаммолар ҳали бартараф этилганича йўқ. Бу ижтимоий масалаларга ва аввало соғлиқни сақлашга нисбатан қолдиқ принципининг натижасидир. Моддий базанинг қониқарсиз эканлиги, малакали ходимларнинг етишмаслиги, шифокорлар меҳнати яхши рағбатлантирилмаётганлиги шунга олиб келдики, Ўзбекистонда соғлиқни сақлаш даражаси бугунги талабларга жавоб бермайдиган бўлиб қолди. Жумҳуриятда ҳали ҳам болалар ўлими ниҳоятда юқори, юқумли касалликлар кенг тарқалган. Аҳоли соғлиғини муҳофаза этиш ишларига нохуш экология муҳити, айниқса Оролбўйидаги вазият таъсир этмоқда.

Съезднинг уч кунлик дастурига қишлоқда соғлиқни сақлаш борасида етилган муаммолар, жумҳуриятимизда санитария-профилактика хизматининг аҳволи ва уни ривожлантириш истиқболлари, бошқа масалалар ҳам киритилган.

Ўзбекистон шифокорлари биринчи съездининг ишида ССЖИ соғлиқни сақлаш вазири И. Н. Денисов қатнашмоқда.

(ЎзТАГ).

⊙ СУРАТДА: қурултойнинг биринчи иш кунида.

Ҳ. Солиҳов сурати.

ЕР ҚИМИРЛАДИ

12 ноябрь куни тун яримдан оққанда, маҳаллий вақт билан соат 3 дан 20 минут ўтганда Ўзбекистон пойтахтида 3 баллдан 4 баллгача куч билан ер ости силкинишлари бўлганлиги қайд этилди. Тошкент сейсмология обсерваторияси мутахассисларининг хабарига қараганда, зилзила маркази пойтахтнинг ўзида бўлган.

Қурбонлар ва вайронагарчиликлар ҳақида хабар йўқ.

(ЎзТАГ).

ТОШКЕНТ ШАҲАР КЕНГАШИНИНГ СЕССИЯСИ

⊙ КЕЧА йигирма биринчи чақириқ халқ депутатлари Тошкент шаҳар Кенгашининг навбатдан ташқари IV сессияси бўлди.

Сессияни Тошкент шаҳар Кенгашининг раиси **А. И. Фозилбеков** очди.

Мандат комиссиясининг тақдимига кўра сессия ўрни бўшаб қолган депутатлар ўрнига Тошкент шаҳар Кенгашига депутат этиб сайланган 19-сайлов округидан **З. А. Қодиров**, 105-сайлов округидан **С. А. Никулин**, 165-сайлов округидан **А. С. Бадалбоев**, 171-сайлов округидан **А. М. Дьяконенко**, 193-сайлов округидан **Э. Т. Мақсудов** ўртоқларнинг ваколатларини тўғри деб топди.

Сўнгра Тошкент шаҳар Кенгашининг депутатлари «Ўзбекистон ССЖда ижро ва идора ҳокимияти таркибий тузилишини такомиллаштириш ҳамда Ўзбекистон ССЖ Конституциясига (Асосий Қонунига) ўзгартишлар ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги Ўзбекистон ССЖ Қонунига мувофиқ халқ депутатлари Тошкент шаҳар Кенгаши регламентига ўзгартишлар ва қўшимчалар киритиш ҳақида қарор қабул қилдилар.

Кенгашлар, уларнинг ижро органлари иши ва бошқарувни такомиллаштириш бўйича доимий комиссия раисининг ўринбосари депутат **Н. М. Мирқурбонов** шу масала юзасидан сўзга чиқиб, ғоят даражада ўз вақтида қўйилган муҳим қадам, деб таъкидлади. Ижро ва идора ҳокимияти таркибий тузилишининг такомиллаштирилиши Кенгашлар ва уларнинг ижроқўмлари ишидаги кераксиз такрорлашларга, аппаратнинг кенгайишига ҳамда айрим жойларда кенгашлар билан ижроқўмлар ўртасида вужудга келаётган қарама-қаршиликларга барҳам бериши лозим. Жумладан, Тошкент шаҳар Кенгаши ва Тошкент шаҳар ижроқўми бир аппаратга эга бўлади.

Сессия ташкилий масалани кўриб чиқди. Пенсия ёшига етганлиги муносабати билан Тошкент шаҳар Кенгаши ижроқўмининг раиси **Ш. Р. Шоабдураҳимов** ўзини эгаллаб турган лавозимидан озод қилишларини сўраб ариза берди. Кўпчилик овози билан илтимос қондирилди. Депутатлар мураккаб лавозимда сидқидилдан ишлаганлиги учун Ш. Р. Шоабдураҳимовга миннатдорчилик изҳор қилдилар.

Кўпчилик овози билан **О. Ҳ. Асқаров** Тошкент шаҳар Кенгаши ижроқўмининг раиси этиб тайинланди.

Депутатлар сессия кун тартибидаги «Тошкент шаҳри ҳудудида жиноятчиликка ва ҳуқуқ бузилишларига қарши курашни янада кучайтириш тўғрисида»ги Тошкент шаҳар Кенгашининг тадбирлари режаси ҳақидаги асосий бандни муҳокама қилишар экан, Тошкент шаҳар ижроқўми Ички ишлар бошқармасининг бошлиғи, милиция генерал-майори **Ж. Ю. Камолхўжаев**нинг ахбороти ҳамда қонунийлик ва ҳуқуқ-тартибот масалалари бўйича шаҳар Кенгаши доимий комиссияси раисининг ўринбосари депутат **Б. Э. Қосимов**нинг маърузасидан сўнг, Тошкент милицияси ишидаги муайян ижобий силжишлар билан бирга Тошкент шаҳрида жиноятчиликка ва ҳуқуқ бузилишларига қарши курашдаги камчиликларни қайд этдилар.

Жумладан, депутат **А. С. Бобожонов** шаҳар ҳуқуқни муҳофаза қилиш органлари раҳбарларининг эътиборини мактабларда ва ҳунар-техника билим юртларида ҳуқуқ бузилишларининг олдини олишга доир профилактика ишларини кучайтириш зарурлигига қаратди. Ана шу йўналишдаги камчиликлар ўсмирлар ўртасида жиноятчилик кўпайиб бораётганлигининг асосий сабабларидан биридир.

Депутат **Р. З. Ҳусаинов** корхона ва ташкилотлар томонидан милиция ходимларининг иш шароитларини яхшилашда ҳуқуқни муҳофаза қилиш органларига ёрдам беришлари мумкинлиги ҳақида амалий таклифларни киритди. Жумладан, корхона ва ташкилотлар уй-жойлар қурилиши, транспорт ва техника воситаларининг сотиб олиниши, ички ишлар органлари ходимларининг маоши оширилиши ва хоказолар учун маблағ ажратишлари мумкин.

Депутат **Б. А. Литвинов** жиноятчиликка қарши кураш юзасидан жумҳурият дастури қабул қилинганидан сўнг мавжуд тадбирлар режасини маромига етказиш учун яна қайтиш ҳақидаги шаҳар Кенгаши доимий комиссиясининг таклифига қарши эканлигини билдирди. Буни у шаҳар Кенгаши ҳозирнинг ўзидаёқ ўз ҳаракат режасига эга бўлиши лозимлиги билан, шаҳарликлар депутатлардан амалий ишларни, аниқ тадбирларни кутаётганликлари билан изоҳлади.

Тошкент шаҳар прокурори депутат **А. М. Солиҳов** сўнгги йилларда жиноятчиликка қарши кураш юзасидан талайгина дастурлар ва режалар қабул қилинди, деб таъкидлади. Аммо улар поёнига етказилмаяпти, уларнинг бажарилиши назорат қилинмаяпти. Эҳтимол, қабул қилинган дастурларга қайтиш, уларнинг амалга оширилишини текшириш, сўзсиз бажарилишини таъминлаш зарурдир, деди у.

Муҳокама чоғида илгари шаҳар партия қўмитаси Тошкент шаҳрининг барча ҳуқуқни муҳофаза қилиш органларининг ишини назорат қилиб борар ва мувофиқлаштирар эди, тадбирлар кўпинча бажариларди, деб қайд этилди. Ҳозир эса, шаҳар партия қўмитаси шу масала билан илгариги ҳажмда шуғулланмай қўйганидан сўнг, шаҳар ижроқўмида тегишли бўлим бўлмаганлиги сабабли ҳуқуқни муҳофаза қилиш органларининг жиноятчиликка ва ҳуқуқ бузилишларига қарши кураш борасидаги фаолияти мувофиқлаштирилмаяпти, бу албатта ишга таъсир этмоқда.

Сессия шаҳар Кенгашининг қонунийлик ва ҳуқуқ-тартибот масалалари бўйича доимий комиссиясига Тошкент шаҳрида жиноятчиликка ва ҳуқуқ бузилишларига қарши кураш юзасидан илгари қабул қилинган барча дастурларни ва тадбирларни кўриб чиқишни, уларни таҳлил қилишни, энг яхшиларини саралаб олиб Тошкент шаҳар Кенгаши сессиясига таклиф киритишни топшириш ҳақида қарор қабул қилди.

Сессия депутат А. С. Маҳмудовнинг уни Тошкент шаҳар Кенгаши режа ва бюджет-молия комиссиясининг раиси вазифасидан озод қилиш ҳақидаги аризасини қондирди. Комиссия раиси этиб депутат **Р. М. Ғуломов** сайланди.

Депутатлар эгаллаб турган лавозимидан асоссиз равишда озод қилинганлиги муносабати билан мурожаат қилган Тошкент шаҳар ижроқўмининг собиқ раиси В. О. Козимовнинг аризаси ҳақидаги масалани кўриб чиқдилар. Шаҳар Кенгашининг қонунийлик ва ҳуқуқ- тартибот доимий комиссияси барча ҳужжатларни текшириб чиқиб, Тошкент шаҳар Кенгаши В. О. Козимовни партия органларининг иборасигагина амал қилиб, улар қабул қилган қарордан «нусха кўчириб» бўшатганлигини аниқлади. Ана шу комиссия номидан депутат **Б. И. Пинхасов** сўзга чиқди.

Шу муносабат билан депутатлар В. О. Козимовни эгаллаб турган лавозимидан озод қилиш ҳақидаги иборани «бошқа ишга ўтганлиги муносабати билан» деб ўзгартиришга қарор қилдилар.

Сессия Тошкент шаҳар телефон алоқаси ва радиолаштириш ишлаб чиқариш бирлашмаси бошлиғи В. Л. Штейнбергни бошқа ишга ўтиши муносабати билан эгаллаб турган вазифасидан озод қилди.

Телефон алоқаси ва радиолаштириш ишлаб чиқариш бирлашмасининг бошлиғи этиб **П. Х. Умаров** тасдиқланди.

Р. Ю. Ўрозбоев савдо Бош бошқармасининг бошлиғи ва Тошкент шаҳар Кенгаши ижроқўмининг аъзоси этиб тасдиқланди.

Шу билан сессия ўз ишини тугаллади.

Бугунги кун нафаси

⊙ «Оқшом» юзини кўраётган бугунги янги рукуннинг асосий сабабчиси... обунадир. Ҳа, ҳа ишонаверинг, дарҳақиқат илгари ҳар биримиз бир қанча нашрларга обуна бўлар эдик. Ана шундай кезларда биз хорижда, мамлакатимизда, жумҳуриятимизда рўй бераётган муҳим воқеалар ҳақида ҳатто қисқача ахборот беришни ҳам унчалик зарур эмас, деб ўйлардик. Эндичи! У ёки бу нашрнинг муштарийси ўзи севган рўзнома ёки ойномагагина обуна бўлгандан кейин ҳамма янгиликларни билиб олгиси келади-да! Биз «Оқшом» муштарийларига қулай бўлсин деб бугундан бошлаб «Бугунги кун нафаси» рукунини ташкил этмоқдамиз. Унинг остида ёритиладиган жажжи хабарлардан сиз жумҳуриятимиз, мамлакатимиз ва хорижда юз бераётган янгиликлардан воқиф бўлиб борасиз.

ЖУМҲУРИЯТИМИЗДА

⊙ Ўзбекистон Совет Социалистик Жумҳуриятининг «Милиция ходимларини ижтимоий ва ҳуқуқий жиҳатдан ҳимоя қилишни кучайтириш тўғрисида»ги, «Ўзбекистон ССЖнинг Жиноят кодексига қўшимча ва ўзгартишлар киритиш тўғрисида»ги Қонунлари қабул қилинди.

⊙ Тошкентда Ўрта Осиё жумҳуриятлари ва Қозоғистон нотариал ходимларининг минтақа семинар-кенгаши бўлиб ўтди.

⊙ Тошкентдаги техника уйида Ўрта Осиё ва Қозоғистондаги экология муаммолари нуқтаи назаридан ўсимликшунослиқдаги табиий омиллар мавзусида Бутуниттифоқ илмий конференцияси очилди.

МАМЛАКАТИМИЗДА

⊙ КПСС Марказий Қўмитаси Котибиятининг КПСС Марказий Қўмитаси Бош котибининг ўринбосари В. А. Ивашко раислигида навбатдаги мажлиси бўлиб ўтди.

⊙ ССЖИ Президенти М. С. Горбачев билан РСФСЖ Олий Кенгашининг Раиси Б. Н. Ельциннинг учрашуви бўлди.

⊙ Бугун Москвада XII Бутунжаҳон касаба союзларининг анжумани ўз ишини бошлади.

ХОРИЖДА

⊙ Япония императори Акихито кеча расмий равишда тахтга ўтирди.

⊙ Ҳиндистон Президенти Р. Веккатараман янги Бош вазир Чандра Шекхарни қасамёд қилдирди.

⊙ Марокаш қироли Ҳасан II якшанба куни кутилмаган тарзда баёнот бериб, Форс кўрфазидаги танглиқни юмшатиш мақсадида араблар ўртасидаги олий даражадаги кенгашни зудлик билн ўтказишни таклиф этди.

⊙ Гватемалада умумий сайловлар бўлиб ўтди.

Бугунги кун нафаси

Ечимини кутаётган муаммолар

Очиқ гапни айтганда

● Ҳар бир корхонанинг келажакдаги истиқболи у ерда ишлаб чиқарилаётган тайёр маҳсулотдан олинадиган фойда асосига белгиланади. Бу албатта ўз-ўзидан бўлмайди. Ҳозирги долзарб мавзу — бозор иқтисодиётига ўтиш борасидаги муаммодир. Шаҳримиздаги агрегат заводи директори муовини Баҳодир Обидович ПАЙЗИЕВ билан суҳбатимиз шундай бошланди.

— Бозор иқтисодиётига ўтиш борасида корхона олдида турган муаммолар ҳақида нима дея оласиз?

— Гапнинг очиғи, биз ҳали бозор иқтисодиётига ўтиш учун тайёр эмасмиз. Нега? Сабаби, корхонамизга хом ашё четдан олиб келинади. Биз эса уларни тайёр маҳсулотга айлантириб берамиз. Тайёр эмасмиз деганимнинг боиси ҳали олинадиган хом ашёларнинг, ундан сўнг тайёр бўлган маҳсулотга белгиланадиган нархлар бизга аён эмас. Масалан оладиган подшипник ёки қуйма қанча бўладию, тайёр бўлган редуктор қанча бўлади буни ҳали ҳеч ким билмайди. Мана бизнинг энг асосий муаммомиз.

— Хом ашёлар четдан олиб келинади, деяпсиз. Бунда албатта бошқа корхоналар билан шартномалар ҳам тузилса керак?

— Ҳа, албатта. Шартномасиз иш юритиш қийин. Энг ёмони бизда аввал шартнома тузилади. Сўнг материал, хом ашё билан таъминлашга келганда бор отангга, бор онангга қабилида иш тутишади.

Ҳар йили май ойида ярмарка ўтказилади. Ана шу кўрикда асосан Савдо вазирлиги билан шартнома тузилади. Мана, 1990-91 йиллар учун тузилган шартнома асосида бизнинг талабимиз қондирилганича йўқ. Шартномага имзо қўйилгандан сўнг, узоғи билан июль ойигача бизни шартномачи материал билан таъминлаши керак.

Давлат томонидан 73 ўрнига 50 куб метр фанер берилди. Қолганини қаердан оламиз. Сўрасак ресурс йўқ, дейишади. Ваҳоланки шартнома ҳали мавжудку.

Лекин шунга қарамай шу кунгача қилган ишларимиз чакки эмас. Мана, марҳамат, режа бўлими бошлиғи Таисия Александровна Килина билан суҳбатлашиб кўринг.

— Таисия Александровна, ишлаб чиқаришда ўзингизга маълум, асосан рақам сўзлайди. Режа бўлими бошлиғи сифатида бунга нима дейсиз?

— Авваламбор ишлаб чиқаришда меҳнат қилаётган ишчиларимиз соғ ва саломат бўлишсин. Қолаверса, ўтган тўққиз ойлик якунига назар ташлайдиган бўлсак, шартнома асосидаги режа 100 фоизга бажарилди. Товар маҳсулотини топшириш 105,5, давлат буюртмаси 100,9, маҳсулотни реализация қилиш 103,9 фоизга адо этилди. Ҳар бир ишчининг меҳнат унумдорлиги 103,6 фоизга тенг бўлди.

— Айтингчи, режадаги топшириқлар нималар ҳисобига бажариляпти? Ахир юқорида Баҳодир Обидович хом ашё вақтида етказиб берилмайди, деб гапирдилар-ку.

— У кишининг гаплари тўғри. Аммо ишлаб чиқаришда бир ерда қотиб қолган бир буюм сингари қабилида иш тутиб бўлмайди. Ҳар доим изланиш ва курашиш керак. Бизда ҳам ҳозир ишчиларимиз янги маҳсулотлар ишлаб чиқариш билан шуғулланишмоқда. Улар турли маркалардаги аппаратлар ишлаб чиқаришмоқда. Бу аппаратлар сеялка ва бошқа қишлоқ хўжалик машиналари учун қўлланилади. Ҳозирги вазиятдан келиб чиқиб мен шуни айтмоқчиманки, 1991 йил учун ҳали кўрсаткичлар белгиланмаган. Шартномалар бўйича баҳолар аниқланмаган. Маҳсулотларнинг таннархи учун қўлланмалар тузилмаган.

— Ишчиларни рағбатлантириш борасида ҳам тўхталсангиз?

— Бизда ҳар бир цехнинг бригадалараро, корхонанинг эса цехлараро ўзаро мусобақаси ташкил этилади. Эҳтимол бошқа корхоналарда бу нарса кўр-кўрона ташкил этилган бўлиши мумкин, аммо биздаги ғолибларга белгиланган пул мукофоти берилади ва иттифоқимиз бўйлаб беш кунлик саёҳатга юборилади ҳамда улар «Ўз касбининг устаси» номини ҳам қўлга киритадилар.

Сўнгги мусобақа якунига кўра 10-механика-йиғув цехи ҳамда 1-ёрдамчи цехлар ғолиб деб топилди. Агар ишчиларимиз билан суҳбатлашмоқчи бўлсангиз юринг, цехнинг ўзига бора қолайлик.

«Биринчи цех механиги Владимир Михайлович Стебунов», деб таништирди бизга ўзини юзида табассум билан, ўрта бўй киши.

— Владимир Михайлович, айтингчи, ишчи бўлиб ишлаётганингиздан ўкинмайсизми?

— Нега энди ўкинишим керак экан. Аксинча мен ўз ишимдан фахрланаман. Чунки бу ерда ишлаётганимга 28 йил бўлди. Менинг сафдошларим бу ерда жуда кўп. Фурсат келган пайтда уларни айтиб ўтмасам бўлмас. Токарь М. Черимних, чилангарлар В. Исломов, И. Ерзин, В. Евченко ҳамда хизмат кўрсатган саноат ходими, III даражали Меҳнат Шуҳрати ордени совриндори М. Ортиқовлардир.

— Мана шунча йилдан бери ишлаётган экансиз, шогирдларингиз ҳам анча-мунча бўлса керак?

— Нимасини айтасиз, бўлганда қандоқ. Бизнинг цехда ҳам, бригадада ҳам ўз касбининг усталари ишлашади. Мана шу цехдан етишиб чиққан фахрли ишчилардан «Миконд» заводи бўлим бошлиғи Валентин Жўраев, заводимизнинг техника бўлими бошлиғи Эсон Баратов, давлат қабули бўлими бошлиғи С. Хабибуллинлардир. Улардан биз, улар эса биздан миннатдор.

Умуман, ишимиз ёмон эмас. Ишчиларимизнинг ойлик маошлари 300 сўмдан зиёд. Корхонага қарашли ётоқхона бор, навбати билан уй ва дала ҳовлилари беришади.

Биз суҳбатдошлар билан мусоҳабани якунлар эканмиз, корхона ҳақида тўлиқ маълумот бердик, дея олмаймиз. Чунки, катта корхона ҳақида бир мақола билан чекланиб бўлмайди.

Г. МАМБЕТОВА,
«Тошкент оқшоми» мухбири.

● Себзор даҳасида яна бир турар жой биноси қад кўтармоқда. Уни 2-уйсозлик комбинатига қарашли 4-тиклаш бошқармаси қурувчилари бунёд этишаяпти. Сиз суратда улардан бир гуруҳини (чапдан) — бригадир Ф. Галулин, иш юритувчи Ҳ. Ашуров, тикловчилар А. Мартинов ва Н. Тожиевларни кўриб турибсиз.

Т. Каримов сурати.

Ҳавас қилинг...

МЕҲР ВА ФАХР

⊙ Неъмат Отабоев хонадони «Қизил Ўзбекистон» маҳалласида кўпчиликка яхши таниш. Албатта ибрат олса арзийдиган оила сифатида маҳалладошлар ҳурмат қилишади. Лекин бу сафар гап хонадон соҳиби Матлуба ая Ҳамидова ҳақида кетаяпти. Аяни ўзгалардан ажратиб турадиган томони йўқ, Фақат аёл учун хос бўлган фазилатларни ўзида жамлаштира олган, севимли касб-коридан ажралмай бир-биридан аҳил, одобли фарзандларни вояга етказиб пиру бадавлат бўлиб ўтирган, ниҳоят ҳавас қилса арзигулик умр кечираётган бу инсонни кўриб қаламни қўлга олишга жазм этдик.

УНИНГ меҳрибон боқувчи кўзлари доим кулиб туради, тиниб-тинчимас қўллари эса доимо ҳаракатда. Уни ҳали ҳеч ким беиш, бекор ўтирганини учратмаган бўлса керак. Гоҳ келини Ферузанинг овқатига ёрдамлашган, гоҳ кўрпа қавишни бошлаган. Хуллас, тинчимаган аёл ўзига қаердан бўлмасин албатта бирор юмуш топиб юради.

32 йилдирки Матлуба ая кимёгарлик касбини ардоқлаб келади. Ўрта Осиё педиатрия институтига қарашли 135-дорихонада аянинг ўнлаб шогирдлари меҳнат қилишади. Унинг Неъмат ака билан бахтли умр кечираётганларига ҳам 32 йил бўлибди. Ҳам иш, ҳам болалар тарбияси, бунинг устига рўзғор ташвиши. Тўғри, кўпчилик аёллар учун бу каби турмуш юмушлари одатга айланган. Ана шундай пайтларда қайнота ва қайноналари Отабой бува билан Баҳринисо буви пешвоз чиққанликларини, ёрдам берганликларини чуқур бир меҳр ва фахр билан эсга олади. Мана фарзандлари Иқболхон, Комилжон, Олимжон, Қобилжон элда юрса эл раҳмат айтадиган бамаъни, меҳнатсевар бўлиб камол топишди.

Аянинг ҳамма аёллар сингари бўш вақтлари кам бўлсада, барибир дам олиш кунларини қандай ўтказишлари билан қизиқдик.

— Қуда анда-ю, маърака лозимандалардан ортмайман, — дейди Матлуба ая қисқа қилиб. — Уйда иккита келиним бор. Улар ҳам юмуш, бола-чақа ишларидан чарчашади.

Матлуба ая хонадонида кенжа келини Маҳфузахонни суҳбатга тортдик.

— Келин бўлиб тушганимга кўп бўлгани йўқ. Халқ хўжалиги илмгоҳида таҳсил олаяпман. Битта ўғлим бор. Бу хонадонга келиб ўзимникидан фарқ қиладиган томонига дуч келмадим. Қайнонамнинг беқиёс ёрдами, ғамхўрлиги туфайли мана ўзим севган касбнинг эгаси бўлиб қолаяпман.

Кези келганда аянинг ҳам орзу-ўйлари, ниятлари билан қизиқиб кўрдик.

— Юрт тинч бўлса, фарзандларимиз ҳаётда ўз ўрнини топиб бахтли умр кечиришса биз оналар учун шу ҳам саодат, ҳам бахт.

Феруза ҒУЛОМОВА.

АҲИЛЛИК БОР ЕРДА...

⊙ — Мана шу уй, — деди шаҳар Кенгашининг депутати Н. Ҳасанов ҳовли эшигига ўрнатилган қўнғироқ тугмасини босар экан. — Қани марҳамат. Тортинманг, ука. Адҳамжоннинг уйи ўзимникидек бўлиб қолган, — Неъмат ака кўча ҳовли эшигини ланг очиб юборди.

Кунгайга қаратиб солинган уйнинг атрофи чиннидай тоза, кўкка бўй чўзган ўрик, олма дарахтларидаги ғуж мевалар кўзни қамаштиради. Бизни ўрта бўй, очиқ чеҳрали киши кутиб олди.

— АДҲАМЖОН Мирсамиқов, яъни Ҳамза район маҳаллалар ишини мувофиқлаштириш кенгашининг масъул котиби бўладилар, — деди ҳамроҳим салом-аликдан кейин.

— Келганингиз кўп яхши бўлибдида, — деди Адҳамжон ака мақсадимизни тушунгач. — Хўш, нимадан бошлайлик. Агар мендан сўрасангиз 40 йилдан бери ўқитувчилик қиламан. Бутун умримни ёш авлод тарбиясига бағишладим. Ҳозир кексалик гаштини сураяпмиз. Лекин ишга ўрганган одам уйда ўтира олмас экан. Мана икки йилдирки, район маҳаллалари бўйича котиблик қилаяпман. Маҳалла деган гап кўринишидан осойишта тилга олинса ҳам лекин унинг ғалвалари, муаммолари шунчалик кўпки, бугун бирини битказсанг, эртасига бошқаси чиқиб туради.

— Шунинг учун бу кишини уйидан топиш амри маҳол — дейди Н. Ҳасанов суҳбатга аралашиб. — Маҳалланинг яхши кунида ҳам, ёмон кунида ҳам ҳозиру нозир.

— Адҳамжон ака, кўпдан бери мени бир нарса қизиқтиради. Ҳаммамизда ҳам оила бор. Бироқ, мен шу кунгача оила харажати нима, унинг қандай муаммолари борлигини яхши билмайман. Қолаверса, иқтисодиёт шу куннинг долзарб масалаларидан бири бўлиб қолди. Шуни шарҳлаб берсангиз. Ахир сиз ўн беш йил маҳалла қўмитаси раисининг муовини, олти йил раиси бўлиб ишлаган одамсиз. Менимча бу соҳани сиз яхши билсангиз керак.

— Ҳозирги кунда партия ва ҳукуматимиз ҳар бир оиланинг яхши яшаши учун қўшимча даромад учун имкониятлар яратиб бермоқда. Мол боқасизми, паррандачилик қиласизми? Ёки бўлмаса боғ-роғ яратасизми, ер олиб, давлатга мўл-кўл унум топширасизми... Қўйингчи шароит бор. Бу — қайта қуришнинг, ошкораликнинг шарофати. Меҳнат қил, тер тўк, бўш вақтингни бекор ўтказма. Ўзинг манфаатдор бўлсанг, давлат ҳам манфаатдор бўлади. Мана бизнинг йўлимиз.

— Бўш вақтингизни қандай ўтказасиз?

— Маҳалла ва оила ишларидан қоли чоғимда матбуот мутолаасига бериламан. «Литературная газета», «Совет Ўзбекистони, «Ўзбекистон адабиёти ва санъати», «Ёш ленинчи», «Ўқитувчилар газетаси», «Саодат», «Гулистон», «Ёшлик», «Шарқ юлдузи», «Ёш куч», «Тошкент оқшоми» рўзнома ва ойномаларига ёзилганмиз. Хуллас, ҳар йили 90-100 сўмлик обуна бўламиз. Ундан ташқари ой сайин кино, театр ва концертларга кетадиган пулимиз 50-60 сўмни ташкил этади. Бамаслаҳат кийим оламиз, уй буюмлари сотиб оламиз.

Суҳбат чоғида аста хонага кўз югуртираман. Қимматбаҳо буюмлар деярли йўқ. Бироқ борларининг ўзи киши назарини жалб қилади. Китоб жавонлари, дераза олдидаги телевизор, магнитофон, мебелдаги биллур идишлар, девордa илинган ҳазрати Навоий сиймоси ҳамма-ҳаммаси ўз ўрнида.

— Менинг фикримча, харажатлар шу оиладаги бир кишининг қўлида бўлиши керак. Бўлмаса барака бўлмайди. Оилада бирлик, интизом, ҳамкорлик, аҳиллик бўлса иш олға боради, — дейди Адҳамжон ака.

Шунинг учун ҳам маҳалла аҳли А. Мирсамиқовлар оиласини аҳил ва интизомли, тежамкор, бўш вақтини фойдали меҳнат билан ўтказадиган намунали оилалардан бири деб тушунади.

Қидирбой ТЎЛАБОЕВ,
ССЖИ Журналистлар уюшмасининг аъзоси.

Хориждан хабарлар

Кенгаш диққат марказида

ДАМАШҚ. Форс кўрфазидаги вазиятнинг кескинлашганлиги бу ерда Сурия, Миср ва Саудия Арабистони ташқи ишлар вазирлари ўртасида октябрь ойи охиридан буён ўтказилаётган иккинчи ёпиқ кенгашининг диққат-марказидадир.

Бу галги учрашув, Саудия Арабистони ташқи ишлар вазирлиги бошлиғи шаҳзода Саид-Ал-Файсалнинг айтишича, кўрфаз зонаси ва умуман араб дунёсидаги воқеалар ривожи борасида давом этаётган уч томонлама маслаҳатлашувлар доирасида ўтмоқда.

Миср Араб Жумҳурияти ташқи ишлар вазири И. Абдул Мажиднинг журналистларга таъкидлашича, томонларнинг Форс кўрфазидаги можаро хусусидаги нуқтаи назарлари ўхшашдир.

Катта зилзилалардан огоҳ этиш режаси маъқулланди

САН-ФРАНЦИСКО. Калифорнияда маҳаллий маъмурларни ва аҳолини катта зилзилалардан огоҳ этишга доир АҚШнинг дастлабки муфассал режаси қўллаб-қувватланди.

Фавқулодда хизматлар бошқармаси директори ўринбосари Ричард Эндрюснинг таъкидлашича, олимлар катта зилзилалардан дарак бериши мумкин бўлган кичик зилзилаларни тез таҳлил қилишларини такомиллаштириш ишлаб чиқилаётган олдиндан огоҳлантириш системасида ниҳоятда муҳим ўрин тутади. Катта фожиа юз бериши эҳтимолидан дарак берувчи ҳар бир кичик зилзиладан кейинги икки соат давомида зилзилашунослар тавсия бериб туришлари режалаштирилмоқда.

Йигирма йилдан сўнг

ПАНАМА. Панаманинг қонун чиқарувчи ассамблеяси жума куни мамлакатда АҚШнинг тинчлик корпуси иш олиб бориши учун рухсат берувчи қарор қабул қилди. Деярли йигирма йил муқаддам генерал Омар Торрихоснинг буйруғига биноан бу ташкилот вакиллари Вашингтон фойдасига жосуслик қилаётганликда айбланиб, Панамадан чиқариб юборилган эди.

Қонун чиқарувчи ассамблеянинг бу галги қарори кўпчилик овоз билан қабул қилинди. Парламентнинг 27 аъзоси бу таклифни маъқуллади, 3 киши бетараф қолди ва Торрихос асос солган инқилобий-демократик партиянинг ассамблеядаги вакиллари бўлган олти нафар парламент аъзоси қарши чиқди. Парламентдаги оппозициячи фракция ўз нуқтаи назарини изоҳлаб, Америка махсус хизматлари тинчлик корпусидан ҳали ҳам жосуслик ва қўпорувчилик фаолиятини яширувчи «парда» сифатида фаол фойдаланиб келаётганлигини уқтирди. Инқилобий демократик фирқа вакилларининг фикрича, АҚШнинг ҳануз Панама ички ишларига аралашаётганига қарши чиқаётган жумҳурият сўл ватанпарвар кучлари унинг ана шундай объектларидан бирига айланади.

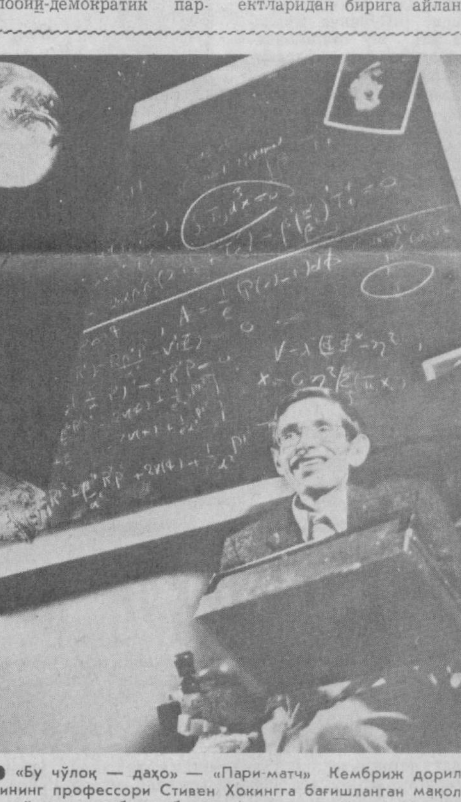

● «Бу чўлоқ — даҳо» — «Пари-матч» Кембриж дорилфунунининг профессори Стивен Хокингга бағишланган мақолани шундай сарлавҳа билан берди. Асримиз энг йирик физигининг билими сўниб бораётган танада яшамоқда, унинг соғлиғи тобора ёмонлашиб боряпти: 21 ёшида у юрган йўлида қоқиларди, 30 ёшига келиб ногиронлар аравачасига михланиб қолди, бир неча йил муқаддам унинг трахеяси кесиб ташланди ва Стивен гапириш қобилиятини йўқотди, деб ёзилади мақолада.

Ҳозир у ногиронларнинг электр аравачасида ҳаракат қила олади, экранга ёзилган матнни овозга айлантирувчи компьютер ёрдамида гапиради. Аммо бу унинг дорилфунунда лекция ўқишига халал бермайди. Стивеннинг Жейн исмли рафиқаси ва уч фарзанди бор. Касби ўқитувчи бўлган Жейн Стивен хасталикка чалинганидан бери унинг энг содиқ дўсти ва ёрдамчиси бўлиб қолган.

Хокинг 1988 йилда «Вақтнинг қисқача тарихи» китоби чоп этилганидан сўнг ғоят даражада машҳур бўлиб кетди. Мазкур китобда квантли механика ва умумий нисбийликнинг яхлит назариясини яратишга бўлган уринишлар таҳлил қилинади. У ҳеч қандай формулаларсиз, оми кишилар учун мўлжаллаб ёзилган.

СУРАТДА: профессор Стивен Хокинг: «Мен хасталикка қарамай истаган барча нарсаларимни бажаришга муваффақ бўлдим, бу менда қониқиш ҳис-туйғусини ҳосил қилади».

ТАСС сурати.

Жамоат жойларида сигареталар сотиш тақиқланди

Нью-Йорк шаҳар кенгаши шаҳарнинг барча жамоат жойларида, шу жумладан, ресторанларда, театрларда, спорт комплексларида ва озиқ-овқат дўконларида сигаретлар сотадиган автоматлар ўрнатишни тақиқловчи қонун лойиҳасини маъқуллади. Фақат айрим қаҳвахоналар, барлар ва меҳмонхоналар бундан мустасно қилинди.

Қонун лойиҳаси унга Нью-Йорк ҳокими Дэвид Динкинс имзо чекиши биланоқ қонунга айланади. Илгари ашаддий кашанда бўлган шаҳар ҳокими шаҳар кенгаши жорий этган тақиқни қўллаб-қувватлашини таъкидлади. Бундай тадбирлар қабул қилишдан мақсад — метро станцияларидан тортиб кичик тамаддихоналаргача барча гавжум жойларда ўрнатилган автоматлар тармоғи орқали болалар ва ўсмирлар тамаки маҳсулотларини назоратсиз сотиб олишларига барҳам беришдир.

Шу тариқа Нью-Йорк Америкадаги сигарета сотувчи автоматлар амалда бутунлай тугатиладиган дастлабки йирик шаҳар бўлади. Шу пайтга қадар АҚШдаги фақат иккита шаҳарда — Солт-лейк-сити билан Миннеаполисда шунга ўхшаш тақиқ жорий этилган эди.

(ТАСС).

Хориждан хабарлар

Шаҳар хўжалиги мавзуида

Беш тийинга юрак ўйноғилик

● Мушук текинга офтобга чиқадими? Агар буни электр транспортчилар ишига нисбатан олсак, «чиқади» дейиш мумкин. Чунки трамвай ва троллейбусларда текин юрувчилар кўпайиб кетди. Назоратчилар уларни ушлолмай жонлари ҳалак. Нима бўлса ҳам трамвайчиларга, троллейбусчиларга қийин. Эртаю-кеч ишлайди-ю, даромаддан дарак йўқ. Биргина ўтган ойнинг ўзида 82.362 йўловчидан 271.362 сўм жарима ундириб олинди. Лекин мақсад жарима ундириш эмас-ку. «Кимнинг аравасига тушсанг, ўшанинг ашуласини айтасан» деганларидек, паттани ўз вақтида олиш керак ёки тамғалаб олиш зарур. Ана шундагина электр транспортчиларнинг меҳнатлари қадр топади.

Лекин «Қарс — икки қўлдан чиқади» деган гап ҳам бор. Баъзан патта текширувчилар ҳам транспортда бепул юришга ўрганиб қолган йўловчиларни тартибга чақириш пайтида «чегарадан» чиқиб, қўполлик қилиб қўймоқдалар. Ҳаракат маромининг бузилиши натижасида салонларда йўловчилар тирбанд бўлганда ёки салон ичига ўрнатилган компостерларнинг икки хил белгилиги тортишувли вазиятни вужудга келтириб, беш тийинлик жанжалга олиб келяпти.

Ана шуларни ўйлаб рейд бригадамиз шаҳар кезди. «Болалар дунёси», «Дўстлик» меҳмонхонаси, «Санъат саройи», «Марказий телеграф», «Хадра», «Тинчлик» бекатларида бўлдик.

...Воажаб, 18-маршрутдаги 3162-машинадан йўловчини туртиб тушган мана бу йигит қаерга шошаяпти. Назоратчилар уни зўрма-зўраки тўхтатишди.

— Паттангизни кўрсатинг, яхши йигит.

— Кечирасиз, мен «Жигули» машинасини созлайдиган устахонада ишлайман.

— Жуда яхши, паттангиз?

Орада беш тийинлик жанжал бошланди. Ўзини А. Асқаров деб таништирган, паттаси чакичланмаган бу йигитдан 3 сўм жарима ундириш ниҳоятда қийин бўлди. Енгил машиналар созлайдиган устахоналарда оддий эҳтиёт қисмлар фалон пул туради. Лекин бу паттасиз йўловчилар «Оларда кирар жоним, берарда чиқар жоним», дейдиганлардан чиқиб қолди. Жарима паттасини назоратчиларнинг башарасига зарда билан отиб, жуфтакни ростлаб қолди.

1243-номерли 20-троллейбус маршрутида бўлди қизиқ ҳангома. Кўпчилик ёшларнинг паттаси умуман йўқ, бориники чакичланмаган. Троллейбус деразасидан кўча чиройини томоша қилиб келаётган қизлардан назоратчилар патта сўрадилар. Икки дугона бир-бирларига «сен олмадингми?» маъносида қараб қўйишди.

— Амаки, давлат бизнинг беш тийинимизга зорми, тепамизда сим ёғочдек турибсиз?

— 3 сўмдан жарима тўлайсизлар, қизларим.

— Ўйлаб гапиряпсизми, иссиғингиз йўқми?

Тортишув бошланди. Хайрият салонда назоратчилар ёнини оладиган йўловчилар бор экан. ТошДДнинг талабалари И. Қамбарова, Д. Суяровалар жарима паттасини олиб, «бошлиқларинг олдига борамиз» дея назоратчиларга дўқ ҳам қилишди.

Талабалар шаҳарчасига қатнайдиган транспортлардаги ёшларда номуносиб одобларни кўриб ранжидик. Катталарга ҳурмат, болали, ногирон ва ёши улғайганларга жой беришни ёшларимиз наҳотки унутган бўлсалар? Уларнинг тепасида ўтиришга муҳтож йўловчилар турса ҳам бамайлихотир, атайлаб китоб ёки дафтардан кўзларини узмай кетаверадилар.

— Йигитча, сиз шу опангизга ўрнингизни бўшатиб бермайсизми?

Йигит саволимизни писанд қилмади. Назоратчини худди чўқиб олгудек чакичланган паттасини кўрсатди.

— Сизнинг паттангиз?

— Мен Москваданман.

— Жуда яхши, хуш келибсиз шаҳримизга.

Ўрта ёшли, башанг кийинган, иккита жомадонини ёнига қўйиб олган аёл Л. Брунги қўл халтасидан бир сўмни суғуриб чиқарди.

— Москвада трамвайда юкларингиз билан бепул юрасизлармӣ?..

Назоратчиларда меҳмонга нисбатан раҳм-шафқат уйғонди шекилли, юкларига эмас фақат ўзига трамвайда текин юргани учун 3 сўм жарима солдилар.

Чилонзорлик эр-хотин Кутузовлар жарима тўлаш ўрнига «Милиция чақириб, сенларни жазолайман» деб бекатни бошига кўтаришди. Тасодифни кўрингки, форма кийган ички ишлар органи ходимларининг ўзи келиб қолди. Паттасиз йўловчилар таянч пунктига «таклиф» этилганда шоша-пиша 6 сўм жарима тўлашга мажбур бўлдилар.

Кира ҳақи — 5 тийинни иқтисод қиламан, деб юрак ўйноғи бўлиб кетиш қаёқдаю, паттани ўз вақтида чакичлаб хотиржам манзилга етиб олиш қайда! Ўзини «Олой» бозори новвойхонасининг ишчисиман деб таништирган О. Обидов, Ж. Обидова номидаги Тошкент тамаки фабрикасининг ходими Н. Акбарова, экскаватор заводининг шофёри Б. Данилич, 16-шаҳар касалхонасининг ҳамшираси Н. Оқиловалар текширув ишлари жараёнида транспортдан фойдаланиш қоидасига амал қилмаганликлари маълум бўлди.

Катта шаҳарларда, Тошкентда трамвай ва троллейбус хизматини такомиллаштириш иши долзарб масала. Аҳолига хизмат кўрсатиш самарадорлигини оширишга интилаётган бир пайтда, ҳар куни 350—400 минг аҳолини транспортдан бепул фойдаланиши ўта ғирромлик эмасми? Ўйлаймизки, шаҳар меҳнаткашлари ва кенг жамоатчилик бундай камчиликларни сидқидилдан бартараф этишга ҳар томонлама ёрдам берадилар.

Х. ЖЎРАЕВ,
А. АКБАРОВА,
Т. АЛИМҚУЛОВ,
назоратчилар.
Ф. АБДУРАҲИМОВ,
кўп нусхали «Мотор» рўзномаси муҳаррири.
Т. ТОШЕВ,
«Тошкент оқшоми»нинг махсус мухбири.

Тил тўғрисидаги Қонун—амалда

ФИКР ТЕРАН БЎЛСИН

⊙ Давлат тили мақоми ҳақидаги Қонунни ҳаётга жорий этишда жиддий муаммоларга дуч келинмоқда. Улар ҳақида мухбиримиз Тошкент автомобиль ва йўллар илмгоҳи ўзбек тили кафедрасининг доценти, тил ва адабиёт илмлари номзоди Ҳайдарали Узоқов билан суҳбатлашди.

— Ҳозир кўпгина оммавий ахборот воситаларида атамашуносликда ўта эркинлик, турли сўзларни ўринли-ўринсиз ишлатиш кўзга ташланяпти. Бу ҳақдаги фикрингизни билмоқчимиз.

— Ҳақиқатан ҳам мошкичири атама ва сўзларни ўзбек тили луғатига мажбуран олиб киришга уринишлар учраяпти. Оқибатда Неъмат Аминов кулган «ноҳия» каби қалтис, юзаки шевачилик пайдо бўлиб қолмоқда, ўзбек тили луғати ва талаффузи устидан кулиш, камситишдек номаъқулгарчиликлар туғилмоқда. Бундай яроқсиз атама ятатиш усулидан қочиб зиёлилар, айниқса, тилшунослар муштарак бўлган ҳолда оммабоп ва ҳаммабоп ўзбекча тушунча ва уни ифодалайдиган сўзлар ятатиш устида ўйлаш керак. Тайёрига айёр бўлиб, ўзга халқлар фикрий оқимидан туғилган сўз ва атамаларни осонгина таржима қилиб ёки ўзлаштириб ола бермайлик.

— Ахир «Атамалар бурчаги»да эълон қилинаётган сўзларни етук тилшунос олимлар тайёрлашяпти-ку. У ҳолда нима учун масаланинг бу томонига етарли эътибор берилмаяпти.

— Такрор айтаман. «Атамалар бурчаги»дан чиқаётган терминларнинг тўқсон тўққиз фоизи ажнабий сўзлар. Мисолларга мурожаат этамиз: «гипнозист»ни кўзбўямачи, «аудитория»ни хона, «грамматика»ни сарфу наҳв, «идеал»ни туборзу, «мебел»ни ёғоч буюм, «морфология»ни сўз илми (асли сўз шакллари илмидир), «характер»ни тинот ёки сажия, «сухой закон»ни қуруқ қонун, «ценность»ни қадрият, «классификация»ни тансиф (тасниф демоқчи), «компонент»ни унсур (аслида компонент — эш, маслак, унсур — элиментдир), «принцип»ни асосий қонун-қоида (жиддият, бир сўзлик, қараш), «предмет»ни ўқув фани (нарса-ҳодиса демоқчи), «характеристикани» тавсиф, тавсиянома (руҳиятнома демоқчи) деб аташ таклиф қилинмоқда. Масалан, асли тавсиянома — рекомендациядир, «шлюз»ни туширги, «иллюстрация»ни тасвир, «репетитор»ни мукаррир каби таржима ва андозалашлар ўзбек тили учун, унинг луғатини бойитиш учун жиддий қимматга эга эмас. Шундай сўз ва атамаларни луғатимизга бўйнидан боғлаб олиб кириш саводсизликдир. Ахир «шлюз», «репетитор», «иллюстрация», «ценность», «савру наҳв», «туборзу» каби сўзларни айтиш жоиз бўлса, уларни бир гуруҳ «саводхон»ларгина зўрға идрок қиладилар, холос.

Бугина эмас, яқинда яшин тезлигида босилиб чиққан «Ўзбек тилида иш юритиш» китобида ҳам атамалар тўғрисидаги талай хом-хатала тавсияларни кўриб табиатимиз хира тортди. Тўғри, бундай тавсиянома руҳидаги китобнинг босилиб чиқишини табриклаш лозим. Бироқ унинг камчиликларидан ҳам кўз юмиб бўлмайди.

— Бу китобда ҳам тилимизга сингиши қийин бўлган кўпгина атамалар бор. Олимларимиз уни қайта жиддий кўриб, вақтида тузатганлари маъқул эмасмикин? Йўқса англашилмовчилик янада кўпаядику!

— Ушбу китобда Давлат тили тўғрисидаги Қонунни ҳаётга жорий этиш йўлларидан шингил сифатида ўзбек тилида иш юритишнинг қонун-қоидалари, йўл-йўриқлари, усуллари — ҳужжатлар руҳияти бобида тавсиялар беришга ҳаракат қилинган. Бу яхши. Лекин ундаги исбот ва илова тартибида берилган кўпгина атама, сўз ва сўз бирикмалари кўпчиликка, аниқроғи оммага ботмайдиган тавсиялардир. Чунончи, архив постоянний— доимий архив (доимий ҳужжат асров, деб калькаланса ҳам бўлади); переписка — ёзишма; перечень — рўйхат, реквизит — зарурий қисм; справочно-информационние — маълумот сифат ахборот; формуляр образца — қоидавий намуна сингари оддий кишилар нутқида, ҳатто ўзбек тили луғатида қўлланмайдиган русча ва бошқа тиллар сўзларини таржима қилиб (яна бузиб) тил бойитишнинг кимга кераги бор?

Қаранг, китобда тилга мустаҳкам ўрнашиб қолган, аслида омма тушунадиган, бошқа муқобилига эга бўлмаган конверт сўзини сунъийлик билан «хатжилд, журнал сўзини қайд дафтар» деб берилибди. Қолаверса, «перечень ва список» сўзларининг ҳар иккисига «рўйхат» сўзигина ҳадя этилибди. Ахир «перечень» рўйхатнинг тартибга солинган тури эканлигини наҳот фарқ қилинмаса! Агар тил ҳақидаги Қонунни ҳаётга тадбиқ этишни рус ва бошқа тиллар сўз ва атамаларини ўзбек тилига форс ва арабча унсурлар воситасида (сарфу наҳв каби) таржима қилиш, деб тушунилса, у тақдирда бу тилларда эълон қилинган луғатларни такрор чоп эттирган маъқул, деб ўйлайман. Аммо атамалар масаласида бундай бўлиши мумкин эмас.

Ўзбек тилини ривожлантиришга эътиборни кўчайтириш тўғрисида жумҳурият комиссиясининг Ш. Р. Мирсаидов бошчилигидаги шу йил 19 сентябрдаги йиғилиши хулосасида Атамашунослик комитети номига жуда ўринли танбеҳлар айтилди: «...ўзбек тили атамаларини ятатиш ва жорий этиш соҳасидаги ишлар ниҳоятда қониқарсиз ва суст бораётгани... матбуот, радио ва телевидениеда бу соҳада бошбошдоқлик ҳукм сураётгани, ўзбек тили булғанаётгани, бунга сира йўл қўйиб бўлмаслиги... бу борада айниқса, тилшунос олимлар ўртасида ҳамон ҳамжиҳатликнинг, фикрлар муштараклигининг йўқлиги ишга салбий таъсир кўрсатмоқда», деб таъкидланди.

Дарвоқе, матбуот ва радио-телевидение тили ҳақида ҳам гапирайлик. Бунда ҳам қатор муаммолар бор. Бир муҳарририят қўллаётган баъзи атамалар иккинчисига асло ўхшамайди. Аслида бу етук мутахассисларимиз «бу мана бундай бўлади», деб аниқ йўналиш бермаётганларидан эмасми? Оқибатда томошабин ёки муштарийда тушунмовчиликлар пайдо бўлаяпти.

20-30-йилларда ўзбек нутқ одобида маъмурий ва идоравий иш услубларида «Шўролар жумҳурияти», «Шўро ҳукумати», «Фирқа қўмитаси» каби бирикмалар фаол қўлланиб, ҳозирги давр ўзбек тилининг сўзлашув услубларидан фарқли ўлароқ гўзал идоравий қиёфасини белгилаб келган эди.

Тил доимо бойиб, ривожланиб борадиган ижтимоий ҳодиса, энг муҳим фикр олишув қуроли экан, унинг бағрида янги-янги соҳалар табиий равишда пайдо бўлади. Олдинлари нутқ одоби деганда, торроқ доирадаги фикр олишувнинг кўринишларини тушунган бўлсак, эндиликда бу нарса «стилистика», яъни нутқ услубшунослиги сифатида майдонга келди. Нутқ маданиятининг ўзида мужассамлаштирувчи услубий вазифадошлик, амалий услубшунослик пайдо бўлди.

Сўнгги пайтларда радио-телевидение санъатининг ўсиши тилда, яъни нутқ услублари —одобида текширилиши шарт бўлган янги услубларни ҳам яратмоқда. Бу теле-алоқа услубидир. Бунда услуб чалкашлиги ёки пухталиги муаммолари талқин этилади.

Ёзма ва оғзаки нутқ услубларининг бузилиши адабий тил қонуниятларидан узоқлашганликда кўринади. Ёзма нутқ услубининг чалкашлиги диктор фаолиятида — томошабин билан эфир орқали ўрнатилган боғланиш ва мулоқотда оғзаки нутқнинг шаклий ифодаси сифатида рўёбга чиқиб, бу нуқсон томошабин ва тингловчи ғашига тегади, руҳиятини бузади.

— Тўғри, биз, журналистларда бу борада хатолар бўлиб турибди. Уларга тезда барҳам бериш учун аввало нималарга эътибор бериш зарур, деб ҳисоблайсиз?

— Юқоридагилардан келиб чиқиб телекўзгу журналистлари ва тасвиршуносларига қуйидаги таклифларни айтмоқчиман:

Вилоятлардаги телемуҳбирларни танловдан ўтказиш керак. Акс ҳолда кўрсатувларда ўша-ўша чиллаки ва савиясиз хабарлар билан томошабинни «хушнуд» этиш давом этаверади. Рангсиз ва дидсизлик билан тасвирга туширилган қиёфалар томошабин ғашига тегаверади.

Ахир, «Время»да берилаётган, бир, бир ярим дақиқага мўлжалланган тасвир ва тавсифларни тайёрлашда икки — уч журналист ҳатто икки кунлаб тер тўкадилар-ку! Улар керак бўлса бир олинган суратни, тасвирни икки, ҳатто уч марталаб қайта ва қайта тасвирга туширади...

Муҳаррирлик маҳоратини ошириш калити — диктор нутқининг баркамоллигини таъминлайди. Бошқача қилиб айтганда, диктор нутқининг равонлиги, гўзаллиги ва таъсирчанлиги таҳрир санъатининг юксаклиги — нутқ одобининг жозибадорлиги билан белгиланади.

Бас, шундай экан, дикторларимизнинг дудмал ва услубий қашшоқ чиқишларида муҳаррирларимизнинг «хизматлари» ҳам сабабчи. Афсуски, ана шундай нохуш ҳоллар юқоридагидек тил материаллари — услуб ва нутқ одоби жиҳатидан яроқсиз хабар ва тасвирларда кўплаб учрамоқда.

— Энди юқоридаги саволнинг иккинчи қисмига ўтсак. Яъни ҳудудларнинг номланиши ҳақидаги масалаларга.

— Аввало, шу нарсани таъкидламоқчиман: бир тилдан иккинчи тилга сўз олиш бир гуруҳ тилчи ёки адабиётчиларнинг ихтиёридаги иш эмас. У жуда катта ижтимоий ҳодисадирки, бу нарса катта-катта тарихий ва ижтимоий воқеалар билан боғланиб кетади. Масалан, бир вақтлар, яъни, беш-олти асрлар олдин қўлланган «ноҳия», «вилоят» каби арабча сўзлар аждодларимиз орасида ижтимоий заруратдан, бири ихчамгина ҳудудий ўрам, бўлинишни (ҳатто «ўлка»ни ҳам) англатувчилик, иккинчиси, русча «минтақа», «доира» ва ҳудудий маъмурий бўлинишни билдирувчиликни ифодалаган ва қўлланган экан, бу нарса, умуман лотинча «район» ва русча «область» сўзлари берган маъноларга тенг эмас. Район сўзида «ноҳия»га нисбатан тушунча аниқ ва лўнда: қолаверса «район» сўзи ана шу аниқ тушунча доирасида ҳозирги тилимизда, яъники, ҳозирги замон фикрлашимизда янги-янги тушунчалар ва уларни ифодаловчи сўз бирикмаларини ҳам табиий равишда яратди. Чунончи: 1) ер тузишда районлаштириш ишлари бошланиб кетган эди: лекин ноҳиялаштириш эмас!

2) райкомда йиғилиш бўлди: лекин ноҳкомда (ноҳқўмда) эмас!

Шу ўринда.

«Совет Ўзбекистони» рўзномасининг шу йил 18 январда эълон қилган «Ҳам ўзбекча, ҳам русча» (муаллиф Х. Абдуллаев) хабарида айтилган бир фикрни келтириш жоиздир: «Ҳозир баъзи газеталарнинг саҳифаларида авваллари қўлланиб келинган университет, республика, область, район, студент, секретарь процент ва бошқа рус-байналмилал сўзлари ўрнига, улар ўзбекча деб (!?) ҳисоблаётган дорилфунун, жумҳурият, вилоят, ноҳия, талаба, котиб, фоиз каби сўзлар қўлланилмоқда. Аммо кечирсинлар-у, улар янглишяптилар. Бу сўзлар ўзбекча эмас (!?), балки араб-форс, шунингдек, тожикчадир!»

Энди, дўппини ёнга қўйиб ушбу «ақида»ни тасаввур қилинг. Биринчидан, муаллиф тасаввуридагидек ҳеч ким бу сўзларни «ўзбекча деб ҳисоблаган» эмас. Бошқалар ҳам, айниқса, журналистлар ҳам бундай тушунчалар ва улар ифодалаган сўзларни «араб-форс» эмас, балки «араб ва форс-тожик сўзлари сифатида» яхши англайдилар.

Яхшиси, ўзингизда йўқ бўлган сўзлар ташриф буюрган экан, талашмасдан, индамай қўллай берган одобдандир. Агар қўлимиздан келса, буни «интернационал» сўз ўрнига «ҳаммабоп» сўз деб қўллаб, андоза кўчириш йўли билан тилни бойитайлик.

Гапнинг қисқаси, сўз қўллашда фикрлаш тийран бўлмагач, ана шундай таги бўш тушунчалар ва уларни ифодаловчи сўз ва жумлалар туғилаверади.

— Атамаларни таржима қилиш ҳамма вақт ҳам тил, унинг луғатига ҳисса қўшиш нуқтаи назаридан тўғри бўлаверадими?

— Агар ёдингизда бўлса, 20-30-йилларда «самолёт»ни учмапоезд, ҳавопоезд, учқун, аэроплан, «велосипед»ни жингирарава, тепкиарава, «мотоцикл»ни потапат, ўтарава номлари билан сунъий бўлса-да, бажарадиган вазифасига кўра бир қадар тўғри андозаланган эди. Ўша давр талаби, ижтимоий онг кўлами жиҳатидан бу нарса тўғри эди. Айтиш жоиз бўлса, бугунга келиб ижтимоий онгимизнинг депсиниб қолганлиги, яъни ўша даврлар онги ва дунёқарашидан деярли фарқи йўқлиги аён бўлиб қолди.

Қаранг, ҳаммабоп сўз — «самолёт»ни кишиларга ботмайдиган «тайёра» деб атаб турсак. Балки бу тўғридир...

Ахир, бир тилдан иккинчи бир тилга сўз олишда олдин предмет ва уни билдирувчи тушунча, шу заҳотнинг ўзида уни ифодаловчи сўз ва атама бир-бири билан узвий боғланган ҳолда қабул қилинади. Тушунча билан сўзни бир-биридан ажратиб бўлмайди. Масалан, автомашина деган предметнинг тушунчаси пайдо бўлиши уни ифодаловчи атамани — «автомашина»ни яратди. Бу нарса рус ва бошқа Оврўпо мамлакатларида пайдо бўлди.

Баъзи ўртоқлар ҳатто деярли барча илм ва фан номларини ҳам андозалашни истамоқдалар. Чунончи, химия — кимёни «ҳикмат», физикани «жисмшунослик», морфологияни «суханшунослик» (!), антропологияни «одамшунослик» (!) каби номлар билан аташни таклиф қилмоқдаларки, бу нарса давлат тилимизни соғлом тарзда ҳаётга жорий этишимизга, тилимиз софлиги ва поклигини ҳимоя қилишимизга фақат йўлтўсарлик қилмоқда.

Гапнинг қисқаси, таржима қилиш ва андоза олинадиган сўз ва атамалар ўзининг руҳияти билан аниқ кўриниб туради. Бундай тушунча-сўзларда сўз қабул қилаётган тилда уларнинг ҳақиқий муқобиллари (заявление — ариза, контора — идора, класс — синфхона маъносида) бор бўлади.

Ахир, махсус соҳалар, масалан, тиббиёт ва доришунослик илмига доир «шприц», «укол», «биомицин», «этазол», «пенициллин», «адалфин», «манинил» каби атамаларни андозашунослар қайси муқобил туркий ёки араб ёҳуд форс сўзлари билан ағдарар эканлар, ақл бовар қилмайди-ку. Шу ўринда термин, яъни атамани моносемантик бир маъноли тушунча эканлиги андозалашга йўл қўймаслигини унутмайлик.

— Тил ҳақидаги Қонунни ҳаётга тадбиқ этиш деганда, кўпчилик жой номлари, кўча ва хиёбонлар номларини ҳам ўзгартиш ҳақида ёзишмоқда. Сиз бунга қандай қарайсиз?

— Аввало, бу Қонунни ҳаётга жорий этиш моҳият жиҳатдан жой номларини алмаштириш, яъни Пушкин ўрнига Муқимий номини бериш билангина белгиланмайди. Бу алмашиш моҳият эмас, айтиш жоиз бўлса ядро атрофида айланиб юрган саёз қобиқгинадир, холос.

Қонунни ҳаётга жорий этиш — бу тилимиз, дилимизнинг ўтли ҳарорати-ю, руҳий ҳолатимиз, борлиғимиз қўрини мазмунан сингдириш. Районни ноҳияга алмаштириш билан иш битмайди. Бу сўзларнинг ўзбек ҳаёти тарзидаги иштироки, ҳурмати, меҳнати кишиларимизга аниқ ботса, янги-янги маъно нозикликлари билан қатнашса, у тилимиз — дилимизда обрў топади. Бу деган сўз — Қонун йўриқларининг табиий равишда ҳаётга сингиб бориши бўлади.

Таниқли арбоблар номлари уч-тўрт жойга тамғаланса, хато бўлмайди. Усмон Юсупов туғилган қишлоққа, у ишлаган жойга, у обод этган район ёки хўжаликка номи такрор берилса бунинг нимаси ёмон!..

Шунингдек, Ўзбекистоннинг кўпгина жойларида такрор учровчи Араб, Танга топди, Жалойир, Қипчоқ, Ўғуз, Найман каби жўғрофий номлар бор. Бу номлар этнонимик руҳиятда, яъни туркий — ўзбек уруғлари номлари бўлганлиги учун ҳам, қадимда улар қаерларда яшаганликларидан гувоҳлик бериб турибди. Хўш, бу номларни бирлаштириб ягоналаштиришимиз керакми?! Бу бамазагарчиликнинг ғирт ўзи. Бундай этнонимларнинг ҳар бири номида ўнлаб жойлар аталса тарихий-руҳий оламимиз кўз-кўзланиб туради-ку!

Тўғри, кўча, маҳалла, хиёбон, мактаб, муассаса, район, қишлоқ каби жой номларининг сунъий, ботмайдиганлари, келгиндиларини ҳақиқий туркий, ўзбекча номланишлар билан ўзгартиш ҳам ўзлигимизга қайтишнинг бир қирраси. Миллатимизнинг асоси — илдизи сифатида хизмат қилган ҳақиқий туркий-ўзбекча 92 қабила, уруғ, элат номларидан жой, кўча номлари сифатида фойдалансак бўлмайдими! Бу этнонимлар «Девону луғотит турк» ва «Жомеъут таворих» учун хомашё бўлиб ётишидан не фойда. Аждодларимиз номини тирилтирадиган, эъзозлайдиган вақт энди келди. Ахир уруғларимизнинг бажанак, ўғуз, ямак, бошғирт, бачкир, басмил, қой, ябоку, тотар, иғроқ, жаруқ, жумул уйғур, тангут, суғдоқ, арғу, канжак, хўтан, тубут, булғор, сувор, қангли, қўғали, ирғали, қорлуқ, чигил, қайжумул, алкабулоқ, уч, юз, минг, туман сингари номлари тикланиб, кўча, маҳалла ва бошқа муносиб жойларга атаб қўйсак асакамиз кетадими!

— Сиз ишлаётган «Ўзбек тилини ўрганиш маркази» Ўзбекистондаги техника олий ўқув юртлари орасида маҳаллий бўлмаган зиёлиларга ўзбек тилини ўргатиш бўйича қалдирғоч марказ ҳисобланади. Айтингчи, бу марказда илмгоҳ профессор-ўқитувчилари, ходимларига ўзбек тилини ўргатиш қай тартибда ташкил этилган? Эски ўзбек ёзувини ўрганувчилар ҳам борми?

— Бошқа миллат вакилларини ўзбек тилини ўрганишни мақсад қилиб қўйилган бепул «Ўзбек тилини ўрганиш маданий маркази» ўтган йилнинг 18 декабридан иш бошлади. «Марказ»га олий ўқув юрти «Тадбирлар»и талаби бўйича таниқли ва тажрибали тилшунослар, ўткир методистлар жалб қилинди.

Ҳозирги кунда 18 та гуруҳда 245 нафар бошқа миллат вакиллари — профессор-ўқитувчилар, ходимлар давлат тилини ихтиёрий ўрганмоқдалар.

Қонунни ҳаётга тадбиқ этиш тадбирларимизда араб алифбосига асосланган қадимий ўзбек ёзувини ўрганиш ишлари ҳам бошлаб юборилди. Араб графикаси асосидаги эски ўзбек миллий ёзувини курс бағрида тўрт гуруҳ, яъни 50 та ўрганувчи профессор-ўқитувчилар ва талабалар шуғулланмоқда. Курсда эски ўзбек тилининг ва ёзувининг пухта мутахассислари дастур бўйича дарс ўтмоқдалар.

Илмгоҳ тадбирларида техникага — автомобиль транспорти, автомобиль йўлларини ишлатиш ва иқтисод қилиш ҳамда автомобиль йўллари қурилишига доир сўз ва атамаларнинг изоҳли луғатларини русча-ўзбекча шаклда тайёрлаш ва чоп эттиришни ҳам навбатма-навбат муддатлари ва ижрочилари аниқ белгиланди, ўзбекча дарслик ва қўлланмаларнинг таржимаси ва оригинал нусхаларини пухта ва жадалроқ суръатларда яратиш асосий вазифа қилиб қўйилди.

Ҳозирги кунда институтнинг таниқли олимлари профессорлар А. А. Муталлибов, С. М. Қодиров, Х. Н. Диметов, Ш. Абдуллаева, доцентлардан: С. Ҳ. Ҳусниддинов, М. З. Мусажонов, С. Мусаев, Ғ. Саматов, Ғ. Маҳмудов, Л. Ҳакимов, Д. Орипова, О. Ғанихўжаев, Илҳом Носир ўғли кабилар дарслик ва қўлланмалар таржимаси ва ўзбекча маъруза ва лаборатория ишларини бошлаб юбордилар, эндиликда I—II курс талабалари ўзбек тилида таълим олмоқдалар.

Ҳозирда илмий кенгаш ва партия мажлисларини ҳам ўзбек тилида олиб бориш ва уларнинг синхроник воситасини йўлга қўйиш ишларини тезлаштирмоқда.

Қонунни ҳаётга жорий этиш деганда, она тилининг қадриятини тиклаш асосий мақсад қилиб қўйилган. Қадрият эса, кўп йиллардан буён қашшоқлашиб — ўз сўзларини йўқотиб, ўрнига ўзгалар сўзи, русча сўзларни ардоқлаш оқибатида мажруҳланган, хонадонлар тилига айланиб қолган тилга қайта жон ато қилишдир. Қайта жон ато қилиш эса, олдин ўйлаб, сўнг сўзлаш асносида халқ шеваларимизда истеъмолда бўлиб, адабий тилимизда ишлатилмай келган сўз ва бирикмалар, ибораларни миллий адабий тилга олиб кириш ҳисобланади.

Суҳбатдош
Равшан БОБОМУҲАМЕДОВ.

ЗАМОНДОШЛАРИМИЗ

Мусаввир Андрей Кириллович Голицин — қадимги ва шавкатли князлар наслининг авлоди — яқинда дворянлар нинг етакчиси этиб сайланди. У бошчилик қилаётган «Россия дворянлари авлодининг иттифоқи» инқилоб яксон қилган, фазо ва вақт оралиғида сочиб юборилган Россия заминининг маданий қатламини ташкил этувчи қатлам парчаларини йиғишга ҳаракат қилмоқда.

Рус дворянларининг муносиб анъаналарини қайта тиклаш, ватан тарихига оид бой материалларни излаш ва умумлаштириш (ҳозир уларнинг аксарияти хусусий қўлларда), архив хизмати ва музей фондини ташкил этиш,ноширлик фаолияти — ана шу иттифоқнинг режаларидан бир шингил холос.

Ҳозирча уч юзга яқин киши «Россия дворянлари авлодининг иттифоқи»га аъзо бўлиб кириш истагини билдирди. Насл-насаб комиссияси уларнинг «Ишонч ёрлиқлари»ни синчиклаб ўрганмоқда. Демак, ҳадемай биз илгари ижтимоий ҳаётдан зўрлик билан чиқариб ташланган дворянларнинг авлоди фақат кенг мушоҳадали кишиларгина эмас, фаол кишилар эканлигига ҳам ишонч ҳосил қилишимиз мумкин.

Андрей Кириллович Голицининнинг оиласи (айтмоқчи у ёзувчи Олег Васильевич Волковнинг туғишган жияни ҳисобланади) дворянлар анъаналарига қаттиқ риоя қилади. Унинг умр йўлдоши Ирина — актриса, қизи Машанинг касби ҳақида гапиришга ҳали эрта — у ҳали ёш, шунга қарамай отасидан француз тилини ўрганмоқда.

СУРАТЛАРДА: юқорида — мусаввир А. К. Голицин; пастда — Муқаддас-Данилов ибодатхонаси. Голицин бу ерда тез-тез бўлиб туради.

Е. Великжанин (ТАСС) суратлари.

Зиёбахш қалб эгалари

⊙ АТОҚЛИ давлат арбоби, машҳур педагог Н. К. Крупская номидаги мукофот болалар ва ёшларни ўқитиш ва тарбиялашда алоҳида ўрнак кўрсатаётган зиёбахш қалб эгаларига ҳар йили бериб келинмоқда. ССЖИ Халқ таълими Давлат комитети коллегияси билан халқ таълими ва фан ходимлари касаба уюшмаси Марказий Комитети Раёсатининг яқинда қабул қилган қарорига биноан кўпгина илм-зиё мураббийлари бу йилги мукофотга сазовор бўлдилар.

Серқуёш жумҳуриятимиздан ўндан ортиқ илғор ўқитувчи Н. К. Крупская мукофоти билан тақдирланди. Улар орасида шаҳримиздаги 216-мактаб бошланғич синф ўқитувчиси М. Расулова, 260-мактаб бошланғич синф ўқитувчиси Л. Михайлова, 158-мактаб рус тили ва адабиёти ўқитувчиси Т. Истахаровалар ҳам бор. Булар жумҳуриятимизда ижодкор ўқитувчилар сифатида кенг танилган изланувчан мураббийлар ҳисобланадилар.

Акбар АЛИЕВ.

⊙ Пойтахтнинг 511-болалар боғчасида турли миллатга мансуб бўлган кичкинтойлар тарбияланмоқда. Энг қувонарлиси улар ўзбек тилида бемалол сўзлаша олишади.

СУРАТЛАРДА: боғча тарбиячилари ва болалар байрам шодиёнасига тайёргарлик кўришмоқда.

Ҳ. Солиҳов суратлари.

ЭКОЛОГИЯ ВА ЎСИМЛИК ОЛАМИ

Тошкентдаги техника уйида В. И. Ленин номидаги Бутуниттифоқ қишлоқ хўжалик фанлари академияси Ўрта Осиё бўлимининг Ўзбекистон толали экинлар тажриба станцияси, Қозоғистон Давлат дорилфунуни «Биофизика» ўқув илмий-ишлаб чиқариш бирлашмаси ҳамда Тошкент вилоятидаги қишлоқ хўжалиги илмий-техника жамияти бошқармасининг «Ўрта Осиё ва Қозоғистонда экология муаммолари нуқтаи назарида деҳқончиликдаги физикавий омиллар» мавзуидаги Бутуниттифоқ илмий анжумани ўз ишини бошлади.

Кейинги вақтларда Жанубий Қозоғистондаги кўпчилик районларда, айниқса Ўрта Осиё жумҳуриятлари қишлоқ хўжалигида кимёвий ўғитларни сақлаш ва улардан самарали фойдаланишга эътибор бирмунча сусайтириб юборилганлиги, дарё сувлари заҳарли саноат чиқиндилари билан ифлослантирилганлиги оқибатида экология мувозанати бузилди. Биргина Орол денгизи жаҳон миқёсидаги муаммоларнинг бири бўлиб қолди.

Беш кун давом этадиган бу анжуманда ССЖИ Фанлар академиясидан А. А. Шахов, Қозоғистон Давлат дорилфунунидан В. М. Инюшин, Львов қишлоқ хўжалиги институтидан В. Ф. Якобенчук, Иркутск қишлоқ хўжалиги институтидан А. Б. Кисилев каби йирик мутахассис олимлар иштирок этиб, ўзларининг фикр ва мулоҳазалари билан ўртоқлашадилар.

Анжуманда қишлоқ хўжалигини юксалтиришда ижобий аҳамиятга эга бўлган қатор замонавий усуллар ҳам баён этилади. Шунингдек қишлоқ хўжалик ўсимликларининг уруғидан тортиб, то ўсиш ва ривожланиш давригача бўлган физик жараёнлар ва уларни ўрганиш усуллари ҳақида гап боради.

(ЎзТАГ).

Ҳар тўғрида

● ЯПОНИЯ — жаҳондаги энг «видеолаштирилган» мамлакатдир. «Файнэншл таймс» газетасининг хабар қилишича, у ерда ҳар юз оилага 116 та видеомагнитофон тўғри келади. Иккинчи ўринда — АҚШ (81 та), учинчи ўринда — Ғарбий Европа (49 та видеомагнитофон) туради. Бу жиҳатдан Ғарбий Европада Буюк Британия пешқадамлик қилмоқда. Бу ерда ҳар юз оилага 72 та видеомагнитофон тўғри келади. Ундан кейинги ўринларда Швейцария (64 та), ГФР (60 та), Нидерландия (57 та) туради. Рўйхатнинг охиридан Италия (27 та видеомагнитофон) билан Португалия (23 та) жой олган.

● БУТУН ер иқлимининг исиши ҳозир абадий музлик зонасида турган Сибирь, Аляска, Шимолий Канада, Скандинавия улкан ҳудудларининг қишлоқ хўжалик оборотига қўшилишига олиб келиши мумкин. Тупроқ юқори қатламининг эриши бу жойларни ишлов бериш учун яроқли қилиб қўяди. Ушбу ерлардаги ҳаво умумий намлигининг ортиши эса ўсимликларнинг жадал ўсиши учун шарт-шароит яратади. ССЖИ гидрометеорология давлат қўмитасининг раиси Ю. А. Израэль иқлим масалаларига бағишлаб Женевада ўтган иккинчи жаҳон конференциясида ана шуларни таъкидлади. Бироқ ушбу мингтақалар иқтисодиётининг йўналишини ўзгартириш учун ниҳоятда катта сарф-харажат керак бўлади.

● САУДИЯ подшоҳлигида Саад бин Ғозиб исмли ниҳоятда кекса бир шайх топилди. Шайхнинг ўзи таъкидлашича, унинг ёши 149 да. Ҳали жуда бардам ва ақли тиниқ бу кишининг журналистларга фахр билан айтишича, у ҳар куни қарийб 10 километр йўлни пиёда босиб ўтади, бутун кун давомида эса фақат нон, асал ва сув истеъмол қилади. Тўғри, сўнгги йилларда, унинг хотираси бир оз ёмонлашган — у баъзан ўзининг 149 нафар фарзанди, невараси, чевараси ва эварасидан айримларининг исмини унутиб қўймоқда. Лекин, қария, ўзининг «Указ» газетаси мухбири билан қилган суҳбатида айтишича, ёшлик йилларини, байроқдор сифатида подшоҳ Абдул Азизнинг ҳарбий юришларида иштирок этганлигини ёки ўз тенгдошлари билан қўшни қабилаларга ҳужум қилиб турганини мириқиб хотирлайди. Ўша пайтларда бундай ҳужумлар йигит кишига муносиб иш, деб ҳисобланарди дейди шайх.

● НЕМИС почтаси ўзининг тез, пухта ва аниқ ишлаши билан ном чиқарган. Лекин баъзан у ҳам мураккаб масалаларни ҳал этишга ва хат эгасини йиллаб излашига тўғри келади. Масалан, қўшни Австрияда жойлашган Нойкирхе н — Вальд шаҳарчасига жўнатилган мактубни етказиб бериш учун унга роппа-роса 43 йил керак бўлди.

Бу мактубни 1947 йилда Германиянинг босиб олинган қисмида АҚШ ҳарбий маъмурлари ёзишган ва америкаликлар асир олган бир кишининг Австрияда яшайдиган рафиқасига ўшандаёқ жўнатилган эди. Мактубда у тинтув вақтида эридан тортиб олинган «162 рейхсмарка»ни олиши мумкинлиги хабар қилинган эди. Тўғри, бу ҳолда немис почтасини беғамликда айблаб бўлмаса керак. Шу йиллар мобайнида у мактубни олиши керак бўлган аёлни хафсала билан излади ва пировард натижада муваффақият қозонди.

(ТАСС хабарларидан).

ЖИСМОНИЙ ТАРБИЯ ВА СПОРТ

АСОСИЙ СИНОВЛАР ҲАЛИ ОЛДИНДА

«МЕҲНАТ резервлари» спорт кошонасида кейинги пайтларда олиб борилаётган хайрли ишлар тўғрисида фақатгина илиқ гапларни айтиш мумкин. Мен бу кошонага жумҳуриятимизда тобора оммавийлашиб бораётган «Ижодкор» футбол командаси билан «Пахтакор» ўйинчиларининг учрашуви куни биринчи марта ташриф буюргандим. Мана, ушбу учрашувдан кейин ҳам икки йил ўтди. Биринчи кўрганимда ўйингоҳ менда унчалик таассурот қолдирмаган эди. Чунончи, кўпгина хоналар ремонтга муҳтож эди. Куни-кеча иш билан яна шу ерга қадам ранжида қилдим. Соғлиқларини тиклаётганлар сонининг кескин ортгани, улар спорт-соғломлаштириш ишлари билан шуғулланишлари учун барча шарт-шароитларнинг муҳайёлиги кишини қувонтиради.

Шаҳримиз йигит ва қизлари бу ерда спортнинг 10 дан зиёд тури билан шуғулланишлари мумкин.

Ҳа, кейинги пайтда аёлларимизнинг спортда эришаётган ютуқлари ҳаммамизга аён. Қайси бир спорт турига қараманг аёлларимиз фаол. Ким билади, балким ҳали улар футбол, хоккей ўйнашда ҳам эркакларга ўрнак бўлишар.

Дзю-дочи қизлар шуғулланаётган хонанинг эшигидан тренернинг қизларга бераётган танбеҳлари эшитилиб турарди.

«Оксана, сен гавдангни тўғри тут. Рақибингга чап бериш йўлини изла. Наташа, усулларни унутиб юборибсан. Машғулотларга яхши қатнашмаганинг панд бераяпти». Мароқ билан машғулот ўтказаётган дзюдочиларнинг ичида тўртта ўзбек қизининг борлиги бизни қувонтирди. Қувончимизга «нега» деган ғамгин ўй ҳам қўшилди. Зеро, нима учун энди уч-тўртта, ўнта эмас? Нега, нима шаҳримизда спорт билан шуғулланиш учун шароит йўқми? каби саволлар кишини қийнайди. Қишлоқ эмас-ку, далам, ҳовлим дейишса. Ҳолбуки, спорт кошонаси яқинида ўзбек маҳаллалари ҳам анчагина. Нега болаларимиз спортдан йироқда?

Тўғри, бу борада ечимини кутаётган муаммоларимиз ҳали анчагина. Спорт тўгаракларининг кўпчилиги ширкатчилар қўлида. Пулинг бўлса қатнаш. Бўлмаса «Ўзинг учун ўл, етим».

Лекин биз ота-оналар фарзандларимиз соғлиғи учун ҳам жавобгар эканлигимизни унутмаслигимиз лозим. Уларни нафақат яхши едириб, кийинтиришимиз, балки соғлом қилиб тарбиялашимиз ҳам бурчимиздир. Шундай экан, саломатлик йўлида пулни аяш тўғри бўлмас.

Валерий Владимирович Куприянов қизларнинг мураббийси. Устоздан ҳол-аҳвол сўрадим.

— Ҳаммаси яхши. Мана кўраяпсиз. Йошкар-Олада бўладиган мамлакат биринчилигига охирги тайёргарлик ишларини олиб бораяпмиз. Шуниси қувончлики, олтита қизимиз мамлакат биринчилигида Ўзбекистон шарафини ҳимоя қилишади, — деди у.

Спортда қизиқ бир қонуният бор. Кўпгина устозларнинг писанд қилмай «келажаги йўқ» деб қайтариб юборган собиқ шогирдлари кўпинча улар учун кутилмаганда йирик мусобақаларда ғолиб чиқадилар. Гап шундаки, устозлардан ҳам кенг феъл, фидойилик талаб этилади. Машҳур курашчимиз Аслан Хадарцевни ҳам дастлаб «келажаги йўқ» деб тўгаракдан ҳайдашганди. Яхшиямки унинг бахтига устози Константин Бекмирзаев бор экан. Ана шу кишининг фидойилиги туфайли Аслан жумҳуриятимиз спорти тарихида ўчмас из қолдирди. Ҳозир унинг довруғи узоқ-узоқларга етган.

Дзю-дочиларни кузатар эканман, улар орасида ўзбек қизлари — опа-сингиллар Нигора, Сайёра, Сурайё Шамсуддиноваларнинг борлигининг гувоҳи бўлдим. Албатта, уларнинг спорт билан қай даражада шуғулланаётганлиги билан қизиқдим.

— Уччови ҳам яхши курашчилар — Ўзбекистон чемпионлари. — Нигора Туркияда бўладиган Европа биринчилигида қатнашиш учун (ССЖИ терма командаси таркибида) Москвага жўнаб кетди. Сайёра ва Сурайё эса 21 ёшга тўлмаганлари учун бундай йирик халқаро мусобақаларда қатнаша олмайдилар. Ишончим комилки, вақти келиб улар ҳам жумҳуриятимиз спортининг ривожига ўзларининг муносиб ҳиссаларини қўшадилар. Ҳали ҳамма синовлар улар учун олдинда.

Устоз кўзларидаги қувончни яшира олмайди. Ҳа, олти шогирди мамлакат биринчилигида, яна бир нечтаси халқаро мусобақаларда иштирок этса, қайси бир мураббий қувонмасин. Унинг қувончларига биз ҳам шерикмиз. Зора шу каби фидойи устозлар яна ҳам кўп бўлса.

Шамсуддиноваларлар билан бўладиган суҳбатни кейинга қолдириб, уларга ва устозга келажакда муваффақиятлар тилаб хайрлашдим.

Спорт оламида бирданига биринчи бўлиш қийин. Кимларнидир енгасан, кимлардандир ожизлик қилиб мағлуб ҳам бўласан. Спорт сени тоблайди, пиширади. Қизларимиздан кўнглимиз тўқ. Ҳали улар учун ҳал қилувчи мусобақалар олдинда.

Омад сизларга ёр бўлсин, Шамсуддиноваларлар!

Мирза АБДУЛЛАЕВ.

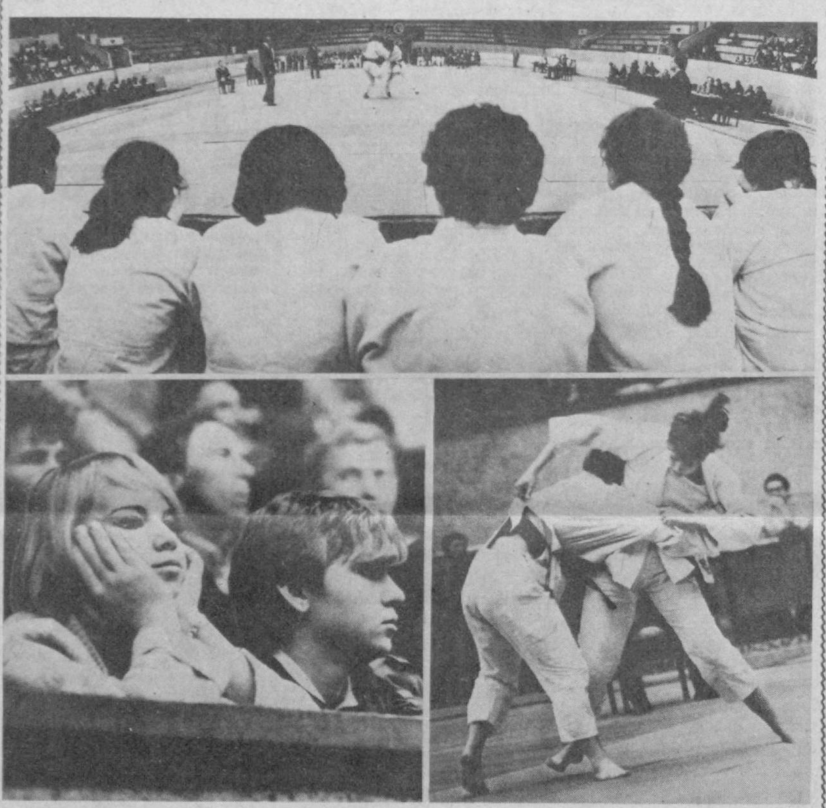

● «Юбилей» Марказий спорт саройида бўлиб ўтган хотин-қизлар ўртасидаги дзюдо бўйича ССЖИ Кубоги мусобақаларидан лавҳалар.

Л. Гусейнов суратлари.

Шатранж ажойиботлари

ЖАҲОН ЧЕМПИОНЛАРИ ҲАЁТИДАН

ВЕНАДА Стейницнинг доимий улфатларидан бири австриялик бадавлат банкир Эпштейн бўлган. Бир сафар улар ўртасидаги ўйинда мураккаб вазият вужудга келиб, Стейниц навбатдаги юриши устида аввалгиларига қараганда узоқроқ ўйланиб қолади. Бундан тоқати тоқ бўлган рақиби:

— Тезроқ бўлсангизчи! — деб бақириб юборди. Стейниц пинагини бузмай ўйнашни давом эттираверди. Бу ҳолнинг акси юз берганида, Стейницнинг:

— Қани бўлинг, юрақолинг энди, — дегани кеккайган банкирга жуда ботиб кетди шекилли: «Биласизми, мен кимман?» — деб бақириб юборди.

— Биламан, биламан, — совуққонлик билан жавоб қилди Стейниц. — Сиз биржадаги Эпштейнсиз, — шахмат оламида эса Эпштейн — мен бўламан.

* * *

СТЕЙНИЦ маслаҳат сўраб келган шахматчиларга бажонидил ёрдам берар эди.

Бир куни унинг Лондондаги уйига бир кимса келиб икки от дебютида яхшироқ ҳимояланиш усулини кўрсатиб беришини илтимос қилади.

— Қайси вариантни кўзда тутаяпсиз? — сўради жаҳон чемпиони. — Бу дебют ҳақида кўплаб мақолалар ёзилган-ку. Нотаниш қанча уринмасин, кўнглидаги гапни тушунтира олмади. Шунда Стейниц бу дебютнинг асосий вариантларини тахтада намойиш қила бошлади. Бир неча соатдан сўнг бояги одам чарчоқ ҳолда бошини чайқаб:

— Кечирасиз, маэстро, менимча булар мен сўраган дебютга ўхшамаяпти — дейди. — Биласизми, мен мастер Блекберн билан тез-тез ўйнаб тураман. У ҳар сафар менга икки отини олдиндан бериб ўйнайди. Сўрамоқчи бўлган нарсам шуки: менда икки от кўпроқ бўла туриб мудофааланишим яхшимикин ёки...

* * *

МУСОБАҚА бошланишидан олдин Стейницдан сўрашибди:

— Сизнингча биринчи мукофот учун кимнинг имконияти кўпроқ?

— Менинг-да! — иккиланмай жавоб қайтарибди Стейниц. — Бошқаларга ўхшаб жаҳон чемпиони билан ўйнамайман-ку.

Мамажон МУҲИДДИНОВ тайёрлаган.

«ДЎСТЛИК»НИ ҲАМ УНУТМАЙЛИК

БИЗ жумҳуриятимизда ногиронлардан тузилган «Матонат» футбол командаси борлигини яхши биламиз. Бу команда ҳозир жаҳон миқёсида ном таратди. Албатта буларнинг ҳаммаси жамиятимизнинг ногиронларга бўлган ғамхўрлиги натижасидир. Аммо биз «Дўстлик» ногиронлар клуби борлигини ҳам унутмаслигимиз лозим. Клуб бундан бир йил бурун ташкил этилган бўлиб, ҳозирда жамоа 250 та ногиронни ўз сафларига бирлаштирган.

Ногиронлар ҳозир спортнинг атлетик гимнастика, стол тенниси, сузиш, ўтирган ҳолда волейбол ўйнаш каби турлари билан шуғулланмоқдалар. Жумҳурият жисмоний тарбия диспансерида даволаш гимнастикаси ва сузиш билан машғуллар. Улар учун протезлар сув билан ҳаводек зарур, ҳозиргача эса асбобсозлик заводидан 533 сўмлик 4 та протез олинди, холос. Бу ерда яна бир муаммо туғилади, барча спортчиларни протезлар билан таъминлаш учун маблағ йўқ. Яшириб ўтиришнинг ҳожати йўқ бугунги кунда ногиронлар билан машғулот ўтказаётган устозлар моддий томондан қийналмоқдалар. Бундай ишда фақатгина фидойи устозларгина жон куйдиришини ҳисобга олиб, менимча уларнинг ҳам ойлигини кўтариш керак.

Биз клуб раиси Валентин Николаевич Михайлов билан суҳбатлашганимизда у куюнчаклик билан: «Ҳаттоки ўзимизнинг базамиз ҳисобланган Митрофанов номидаги сув спорти саройи маъмурияти ҳам биздан пул талаб қилмоқда. Ваҳоланки, ССЖИ Вазирлар Кенгашининг 1989 йил 20 октябрь қарорига мувофиқ ҳар бир ногиронлар клуби ўз базасига эга бўлиши керак дейилган», деди. Ҳа, куюнчак устозга эътироз билдириш қийин.

Валентин Николаевич «Дўстлик» клуби жамғармаси ҳисобига бугунгача Тошкент шаҳар маиший-маданий бошқармаси 1500 сўм, шаҳар ширкатчилар ва касаба уюшмаси ишчилари комитети 3000 сўм пул ўтказганлигини эслай олди, холос. Яна яқинда Ўзбекистон ССЖ Ижтимоий-таъминот вазирлигига клубга ёрдам пули ўтказиш ҳақида юборган мактубига рад жавоби келганлигини ҳам таъкидлаб ўтиш лозим.

Лекин жамоада юқоридаги каби муаммолар кўп бўлишига қарамай ногиронлар Иттифоқ спорт майдонларида ўзларини кўрсатмоқдалар. Масалан, Игорь Коган Могилёв шаҳрида бўлиб ўтган стол тенниси мусобақасида ССЖИ чемпиони бўлди. Клуб аъзолари Тошкентда оғир атлетика бўйича ўтган ССЖИ биринчилигида 4 та кумуш, 3 та бронза медалининг соҳиби бўлдилар. Атлетик гимнастика бўйича Иттифоқ чемпионатида умумкоманда ҳисобида ғолибликни қўлга киритдилар. Фарғона вилоятида ўтган шахмат бўйича жумҳурият биринчилигида шахсий ҳисобда иккинчи, умумкоманда ҳисобида эса учинчи ўринни эгалладилар.

Бу клуб аъзоларининг охирги ютуқлари эмас албатта, балки уларни келажакда «Матонат»га ўхшаб жаҳон миқёсидаги мусобқаларда ҳм кўрсак ажаб эмас. Бунинг учун эса фақат уларни чин дилдан моддий ва маънавий қўллаб-қувватлашимиз лозим. Биринчи галда «Дўстлик» жамоасига ҳомийлар керак. Ҳисоб-китобларга кўра 1991 йилда спорт анжомлари, устозлар маоши, сафар харажатлари учун энг камида 30 минг сўм керак бўлар экан. Клуб ёрдам кутмоқда. Энди эса «Дўстлик» клубининг манзилгоҳини эслатиб ўтамиз:

Тошкент шаҳри, Полторацкий кўчаси, 4-уй.

Тошкент шаҳар ижтимоий банкининг Киров район бўлими. Жамғарма ҳисоби — 100700113.

Ортиқ МАХМАЮСУПОВ.

Беллашувлар, натижалар

⊙ ВЕЛОСИПЕД ПОЙГАСИ

Куни неча кўп кунлик велосипед пойгаси бўйича қизлар ўртасидаги Ўзбекистон биринчилиги якунланди. Бу мусобақаларда Тошкент, пойтахт вилояти, Фарғона, Бухоро шаҳри жамоалари, АСК ва «Меҳнат резервлари» командалари ўзаро беллашди. Шахсий ҳисобда ҳурмат шоҳсупасининг энг юқори поғонасига вилоятимиз пойгачиси Светлана Кальченко кўтарилди. 2-ўрин бухоролик Майя Ефимцовага насиб этди. Бронза медали билан эса тошкентлик Елена Набережнова мукофотланди. Команда ҳисобида ўринлар қуйидагича тақсимланди: 1). Тошкент вилояти; 2). Тошкент шаҳри; 3). Фарғона.

* * *

Наманган шаҳрида эса ўсмирлар ўртасида кўп кунлик «Юность—90» деб номланган жумҳурият биринчилиги ўтказилди. 10 та команда иштирок этган ушбу биринчиликда Тошкент вилояти касаба уюшмаларининг кўнгилли жисмоний тарбия ва спорт жамияти вакили Олег Тарасов шахсий ҳисобла ғолибликни қўлга киритди. Команда ҳисобида ҳам биринчи ўрин вилоят касаба уюшмаларининг кўнгилли жисмоний тарбия ва спорт жамияти велопойга усталарига насиб этди.

ФУТБОЛ. В. П. Чкалов номидаги Тошкент авиация ишлаб чиқариш бирлашмасининг «Старт» командаси ва Бекобод шаҳрининг футбол жамоаси ишлаб чиқариш бирлашмалари ва корхоналар ўртасида ўтказилган Ўзбекистон кубогининг финал баҳсида беллашдилар. Қизиқарли ўтган ушбу ҳал қилувчи ўйинда бекободликлар 2:1 ҳисобида ғалаба қозондилар ва 1990 йилнинг жумҳурият кубоги соҳиби бўлдилар.

МЕРГАНЛИК. Львов шаҳрида мерганлик бўйича ССЖИ биринчилиги ўтказилди. Ушбу турнирда шаҳримизнинг «Старт» жамоаси вакили Наталья Чиденко ВП—4 машқида 389 очко жамғариб халқаро классдаги спорт устаси нормативини бажарди.

ОҚШОМХОНЛАР ДИҚҚАТИГА!

«Тошкент оқшоми»нинг навбатдаги сони 15 ноябрда чиқади.

Муҳаррир Э. М. ЭРНАЗАРОВ.

ТИЖОРАТ ХАБАРЛАРИ ВА ЭЪЛОНЛАР

А. В. ЛУНАЧАРСКИЙ НОМИДАГИ МАДАНИЯТ УЙИ

БАРЧА ҚИЗИҚУВЧИЛАРНИ

ҚУЙИДАГИ ТЎГАРАКЛАРГА ТАКЛИФ ЭТАДИ:

«ГУЛШАН» ашула ва рақс халқ ансамбли;
драма тўгараги;
рубобчилар ансамблига;
доира ансамблига.
МУСИҚА СТУДИЯСИГА:
фортепиано;
гитара;
рубоб;
доира.
бичиш-тикиш. Ўқиш муддати — 2 йил:
тўқиш. Ўқиш муддати — 1 йил;
инглиз тилини ўрганувчилар учун: ўқиш муддати — 1 йиллик катталар гуруҳи ва (6—10 ёшли) болалар гуруҳи.

Манзилимиз: Луначарский кўчаси, 248-уй. Маданият уйи. Телефон: 65-92-59.

СССР ЖАМҒАРМАЛАР БАНКИ

Болалар учун аниқ мақсадли омонатлар

УЛАР МУСТАҚИЛ ҲАЁТГА ҚАДАМ ҚЎЯЁТГАНЛАРИДА МАДАД БЎЛАДИ.

Мазкур омонатлар қариндошлик алоқаларидан қатъий назар 16 ёшгача бўлган болаларга қабул қилинади.

Омонат 10 йил сақланганидан сўнг, бола 16 ёшга тўлганидан кейин даромад ҳар йилига 4 фоиз ҳисобидан тўланади.

Қўшимча бадаллар ҳар қанча миқдорда ҳам нақд пул билан, ҳам пул ўтказиш йўли билан қабул қилинади. Омонатлардан қисман пул олиб туриш мумкин эмас.

10 йил мухлат ўтганидан сўнг, бола 16 ёшга тўлганидан кейин ҳам омонат ССЖИ Жамғармалар банки муассасаларида сақланаверадиган бўлса ёки омонат муддатидан илгари олинадиган ҳолларда даромад ҳар йилига 2 фоиз миқдорида тўланади.

Болалар учун аниқ мақсадли омонатлар — мустақиллик сари уларнинг дастлабки қадамидир.

Бунда ССЖИ Жамғармалар банки — уларнинг энг яқин ёрдамчисидир!

ССЖИ ЖАМҒАРМАЛАР БАНКИНИНГ ТОШКЕНТ ШАҲАР БОШҚАРМАСИ.

«СОЮЗРЕКЛАМА» БУТУНИТТИФОҚ ИШЛАБ ЧИҚАРИШ БИРЛАШМАСИНИНГ ЎЗБЕКИСТОН РЕКЛАМА ИШЛАБ ЧИҚАРИШ КОРХОНАСИ.

Й. ОХУНБОБОЕВ НОМИДАГИ ШАҲАР МАДАНИЯТ УЙИГА

ДОИМИЙ ИШГА

методистлар ҳамда дуторчи қизлар, доирачилар, вокал-чолғу ансамблларига ва рақс, фортепьяно, баян-аккордеон, радио-телемеханика тўгаракларига малакали раҳбарлар

КЕРАК

Собир Раҳимов ноҳияси маданият бўлими Бадиий кенгашидан ўтганлар ишга қабул қилинади.

Манзилгоҳимиз: Собир Раҳимов ноҳияси, Зарқайнар (эски Ҳамза) кўчаси, 10-уй.

Маълумотлар олиш учун телефонлар: 44-35-66, 44-22-55.

ХЎЖАЛИК ҲИСОБИДАГИ «ПАХТАКОР» ФУТБОЛ ҚЛУБИ

ЖУМҲУРИЯТ МЕҲР-ШАФҚАТ ВА САЛОМАТЛИК ЖАМҒАРМАСИ

«ПАХТАКОРЧИ» ТОШКЕНТ ШАҲАР ФУТБОЛ ИШҚИБОЗЛАРИ ҚЛУБИ

15 НОЯБРЬ СОАТ 18.00 ДА

ТЕМИРЙЎЛЧИЛАР МАДАНИЯТ САРОЙИДА

«ПАХТАКОР» ҚОМАНДАСИНИ ШАРАФЛАЙДИЛАР

Кеча дастуридан: ўйинчиларга ССЖИ биринчилигининг кичик кумуш медалларини, **И. Шквирингa** «Комсомолец Таджикистана» газетасининг «ТЎПУРАР — БУТСИ» совринини топшириш, артистларнинг чиқишлари, хайрия лотерея ўйини, футбол анжомлари савдоси ўрин олган.

Чипталар Темирйўлчилар маданият саройи кассаларида 14 ноябрдан бошлаб сотилади.

Кириш (хайрия) чиптасининг баҳоси — 2 сўм.

ТОШКЕНТ ШАҲАР АҲОЛИНИ ИШГА ЖОЙЛАШТИРИШ, ҚАЙТА ЎҚИТИШ ВА КАСБГА ЙЎНАЛТИРИШ МАРКАЗИ

ГОСКОМТРУД УзССР

ИШГА ТАКЛИФ ҚИЛАДИ

ТОШКЕНТ МЕТРОПОЛИТЕНИГА

электр механиклар, тоннель ишчилари, йўл монтёрлари, пул майдалаш автоматларининг операторлари, ишлаб чиқариш биноларининг фаррошлари, ўзи юрар зина навбатчилари, металл конструкцияларга хизмат кўрсатиш ва уларни таъмирлаш бўйича чилангар-электрчилар, янги қурилган электр депога ҳаракатдаги составни таъмирловчи чилангарлар; релечи электр монтёрлар.

Меҳнат ҳақи — вақтбай-мукофотли, кечаси ишлаганлик учун тариф маошининг 40 фоизи ҳажмида қўшимча ҳақ тўланади. Ишловчи пенсионерларга 100 фоиз пенсия тўланади.

МЕТРОПОЛИТЕН ХОДИМЛАРИ УЧУН ҚУЙИДАГИ **ИМТИЁЗЛАР ЖОРИЙ ЭТИЛГАН:**

— йиллик иш якунлари бўйича ва бир йил ишлагандан кейин белгили муддат ишлаганлик учун мукофот берилади;
— ССЖИнинг исталган ерига темир йўлда бепул бориш;
— кам таъминланган ва кўп болали ходимларга ойлик оилавий даромад жон бошига 75 сўмдан кам бўлган ҳолларда ҳар кварталда бир марта моддий ёрдам берилади;
— йўловчиларга хизмат кўрсатиш билан боғлиқ ходимларга бепул формали кийим-бош бериш кўзда тутилган;
— уйларида печка ёқадиган ходимларга бепул ёқилғи элтиб бериш.

МЕТРОПОЛИТЕН: электр поездларнинг машинистлари ва машинист ёрдамчиси, станция навбатчиси, эскалатор машинисти ихтисослари бўйича метрополитеннинг техника мактабида мутахассисларни тайёрлаш бўйича кенг имкониятларга эга. Стипендия — 90 сўм.

Маълумотлар олиш учун телефонлар: 41-41-39, 32-83-56, 32-80-65.

Қуйидаги манзилга мурожаат қилинсин: Тошкент шаҳри, Ўзбекистон шоҳ кўчаси, 93 «а» уй, кадрлар бўлими ва Марказнинг Октябрь ноҳияси бўлими — У. Юсупов кўчаси, 3-уй.

Ўзбекистон ССЖ театр арбоблари уюшмаси

«ЎЗБЕКИСТОН ЮЛДУЗЛАРИ» ТЕАТР-СТУДИЯСИ

В. И. ЛЕНИН НОМИДАГИ ССЖИ ХАЛҚЛАРИ ДЎСТЛИГИ САРОЙИДА

13, 14, 15 НОЯБРЬ СОАТ 19.00 ДА

Олмаота шаҳридаги машҳур эстрада усталари ва Қозоғистон телевиденеси «ТОМОША» телевизион дастурининг бошловчилари иштирокида

(Қозоғистон ССЖ Олмаота шаҳри)

ҲАЖВИЯ ВА ҲАЗИЛ КЕЧАСИ

ДАСТУРДА:

БАУРЖОН ИБРОҲИМОВ, УАЙС СУЛТАНГАЗИН, ТЎҚСОН ҚУЛИБЕКОВ, ДОНАГУЛ ТЕМИРСУЛТОНОВА ва бошқалар қатнашадилар.

«ТОМОША» дастурининг саҳналаштирувчи-режиссёри ЛУҚПОН ЕСЕНОВ.

Касса ҳар куни соат 11 дан 19.00 гача ишлайди.

32-35-53 телефони бўйича оммавий талабномалар қабул қилинади.

«ЎЗБЕККОНЦЕРТ»

В. И. ЛЕНИН НОМИДАГИ ССЖИ ХАЛҚЛАРИ ДЎСТЛИГИ САРОЙИ

22, 23, 24 НОЯБРЬ СОАТ 19.00 да

ҲАМЗА НОМИДАГИ ДАВЛАТ МУКОФОТИНИНГ СОВРИНДОРИ, ЖУМҲУРИЯТДА ХИЗМАТ КЎРСАТГАН

«ЯЛЛА» АНСАМБЛИНИНГ ҚОНЦЕРТИ

Ансамблнинг бадиий раҳбари Ўзбекистон ССЖ халқ артисти Фаррух ЗОКИРОВ.

Чипталар соат 11.00 дан сотилмоқда.

12-ҲУНАР-ТЕХНИКА БИЛИМ ЮРТИ

ҚУЙИДАГИ ИХТИСОСЛАР БЎЙИЧА

ПУЛЛИК КУРСЛАРНИ

ТАШКИЛ ЭТАДИ:

— дурадгор-паркетчи;
— уйларни таъмирловчи бўёқчи-пардозловчи;
— қўлда пайвандловчи электр пайвандчи.

Ўқиш муддати — 2-3 ой.
Асосий ишдан бўш вақтларда — кечқурун ўқилади.
Курсни битирганларга гувоҳнома берилади.
Машғулотлар — гуруҳлар тўлишига қараб бошланади.
Қуйидаги манзилга мурожаат қилинсин: Тошкент шаҳри, А. Икромов ноҳияси, Чилонзор даҳаси, 26-мавзе, 1«а» уй (187-автобус; 4, 9, 17-трамвайларнинг «30-поликлиника» бекати).
Телефонлар: 72-88-18, 72-88-13.

В. И. ЛЕНИН НОМИДАГИ ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ДОРИЛФУНУНИНИНГ

1990 — 1991 ўқув йили учун

ТИЛЛАРНИ ЎРГАНИШ БЎЙИЧА

МАДАНИЯТ САРОЙИ

ПУЛЛИ КУРСЛАРГА

ҚАБУЛ ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

АРАБ ЁЗУВИ АСОСИДАГИ ЎЗБЕК ТИЛИ. **Ўқиш муддати — 3 ой;**
ЕВРОПАЛИКЛАР УЧУН ҲОЗИРГИ ЗАМОН ЎЗБЕК ТИЛИ. **Ўқиш муддати — 6 ой;**
АРАБ ТИЛИ. **Ўқиш муддати — 2 йил;**
2 ЙИЛЛИК КУРСЛАРНИ БИТИРГАНЛАР УЧУН АРАБ ТИЛИ. **Ўқиш муддати — бир йил;**
НЕМИС, ФРАНЦУЗ, ИНГЛИЗ ТИЛЛАРИ. **Ўқиш муддати — 8 ой;**
МАКТАБГАЧА ВА МАКТАБ ЁШИГАЧА БОЛАЛАР УЧУН ИНГЛИЗ ТИЛИ. **Ўқиш муддати — 3 ойдан 8 ойгача;**
ҲИТОЙ ТИЛИ. **Ўқиш муддати — бир йил.**
МАШҒУЛОТЛАР — ГУРУҲЛАР ТЎЛИШИГА ҚАРАБ БОШЛАНАДИ.

Машғулотларни дорилфунуннинг етакчи ўқитувчилари олиб борадилар. Курсларни битирганларга гувоҳнома берилади.

Маълумотлар олиш учун қуйидаги манзилга мурожаат қилинсин: Тошкент шаҳри, Олий ўқув юртлари шаҳарчаси, ТошДУ Маданият саройи, 26-хона (28, 34, 100-автобуслар; 4, 8, 20-троллейбуслар; 9, 12-маршрутли таксининг «ТошДД Маданият саройи, бекати). Телефон 46-39-55.

ТЕАТР

НАВОИЙ НОМИДАГИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРИДА — 14/XI да Дон Кихот, 15/XI да Иоланта.

ҲАМЗА НОМИДАГИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 14/XI да Келинлар қўзғолони.

МУҚИМИЙ НОМИДАГИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ МУСИҚАЛИ ТЕАТРИДА — 14/XI да Гул ва Наврўз, 15/XI да Мансаб шайдоси.

АБРОР ҲИДОЯТОВ НОМИДАГИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ ДРАМА ТЕАТРИДА — 14/XI да Фармонбиби аразлади, 15/XI да Паранжи сирлари.

КИНО

13 НОЯБРДА

БАДИИЙ ФИЛЬМЛАР:

А. Навоий номидаги Санъат саройи — «КАРАХТЛИК» (катта зал, 15, 17, 19, 21.00);

Чайка — «ЕНГИЛМАС ОЁҚ» (15, 17.00); «МИСТЕР ПИТКИН ДУШМАН ОРҚАСИДА» (19, 20.45).

Москва — «ҚОНҲЎР ХУДОЖЎЙЛАР» (15, 17, 19, 20.40).

Тошкент Советининг 50 йиллиги — «СИМЛИДАГИ МУҲАББАТ» (16, 18.30, 21.00).

ВЛКСМ 30 йиллиги — «САНРЕМОДАГИ БИЗНИНГ ОДАМ» (жуфт соатларда);

К. Ёрматов номли — «ТАНҲОЛИККА МАҲКУМ ЭТИЛГАН» (тоқ соатларда);

Востоқ — «МАФИЯ НИНДЗЯГА ҚАРШИ» (тоқ соатларда).

14, 15, 16 НОЯБРДА

БАДИИЙ ФИЛЬМЛАР:

А. Навоий номидаги Санъат саройи — «КАРАХТЛИК» (катта зал, 11, 13, 15, 17, 19, 21.00); «ТАРЗАН ТУЗОҚДА» (кичик зал, 12, 15, 18, 21.00).

Чайка — «ЕНГИЛМАС ОЁҚ» (11, 13, 15, 17.00); «МИСТЕР ПИТКИН ДУШМАН ОРҚАСИДА» (19, 20.45).

Москва — «ҚОНҲЎР ХУДОЖЎЙЛАР» (11, 13, 15, 17, 19, 20.40).

Тошкент Советининг 50 йиллиги — «СИМЛИДАГИ МУҲАББАТ» (11, 13.30, 16, 18.30, 21.00).

ВЛКСМ 30 йиллиги — «САНРЕМОДАГИ БИЗНИНГ ОДАМ» (жуфт соатларда); «ТАНҲОЛИККА МАҲКУМ ЭТИЛГАН» (жуфт соатларда);

К. Ёрматов номли — «ТАНҲОЛИККА МАҲКУМ ЭТИЛГАН» (тоқ соатларда); «БУНДАЙ ЯШАБ БЎЛМАЙДИ» (11, 13.30, 16, 18.30, 21.00).

Востоқ — «МАФИЯ НИНДЗЯГА ҚАРШИ» (тоқ соатларда).

Муқимий номидаги Ўзбек Давлат мусиқавий театри маъмурияти ва ижодий жамоаси Уста Созанда **Файзулло ОЛИМХЎЖАЕВнинг** вафот этганлигини чуқур қайғу билан билдириб, марҳумнинг оила аъзоларига таъзия изҳор этади.

ТОШКЕНТ оқшоми

(«Вечерний Ташкент») — орган Ташкентского горкома Компартии Узбекистана и городского Совета народных депутатов.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси Тошкент шаҳри.

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700083, Тошкент, Ленинград кўчаси, 32-уй.

ТЕЛЕФОНЛАР: қабулхона — 32-53-76; хатлар — 33-29-70; 32-53-79; жамоатчилик қабулхонаси — 32-55-83.

Якшанбадан ташқари ҳар куни ўзбек ва рус тилларида мустақил чиқади.

140, 390 нусхада чоп этилади. Индекс 64690. Д — 2201
1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10.